ادبي رنګینه

ادبي تحلیلونه او ادبي ټوټې

جمال ناصر اصولي

Ketabton.com

ketabton.com - The Digital Library

ادبي رنګينه

ادبي تحليلونه او ادبي ټوټې

ليکوال: **جمال ناصر اصولي**

چاپکال: **۱۳۹۹ل/ ۲۰۲۰ز**

خپرندوی: **جمال ناصر اصولي**

چاپشمېر: **۱۰۰۰ ټوکه**

ډيزاين: **سپين سهار**

چاپځی: **اسد دانش مطبعه- کابل/ ۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱**

ketabton.com - The Digital Library

نیولیک

خپلې خبرې ٤
د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه ٦
د رحمت شاه سایل د شاعرۍ حماسي اړخ.. ١١
لومړۍ مرکه.. ١١
له پردیو کلیمو څخه د خپلې ژبې ساتل.. ١٩
دویمه مرکه ١٩
د تورې او قلم څښتن (خوشحال خان خټک) ٢٨
درېیمه مرکه.. ٢٨
د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعالیتونه.. ٣٧
څلورمه مرکه.. ٣٧
شاعري او لیکوالي یوه بېله نړۍ ده.. ٤٨
پینځمه مرکه ٤٨
شاعري ناکسبي هنر دی.. ٦٢
د ادبي او هنري نثرونو بېلګې.. ٧٧
نوی کال او په خوست کې یې لمانځل!.. ٧٨
اختر په لنډیو کې ٨١
دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟ ٨٤
خپسه.. ٨٦
افغانه جلکۍ ٨٨
درد ٩٠
د بې شرمو کلی.. ٩٣
د هندارو ښار ٩٥
لنډ ژوندلیک.. ٩٦

ketabton.com - The Digital Library

خپلې خبرې

پښتو يوه لرغونې ژبه ده، چې په سيمه او نړۍ کې ميليونونه خلک پرې ګړيږي. د دې ژبې د غوړېدا له پاره د فرضي کرښې دواړو غاړو ته هغسې کار نه دی شوی، لکه په نړۍ کې چې نورو برجسته ژبو ته روان دی. پښتنو د خپلې ژبې سره د تاريخ په اوږدو کې بې باکي کړې ده. که پښتون امپراتور پاتې شوی دی، پښتو يې رټلې ده، که پاچاهي يې تر لاسه کړې ده، پښتو يې له پامه غورځولې ده، که د دولت جيګپوړی يا ټيټ پوړی مامور شوی دی پښتو ته يې نه دا چې عزت نه دی ورکړی، پښتو يې بې عزته کړې ده. د ګوتې په شمار پښتانه پښتانه پاتې شوي دي، پښتو يې لمانځلې او ځلولې ده. د ژبې پرمختګ د ژبې په ويونکو پسې اړه لري، چې څومره ورته وفادار دي او څومره پرې زهيريږي. موږوال تر ډېره دا موضوع نه ده درک کړې او لکه هېواد، ژبه مو هم هيره کړې ده. په کار ده چې هر څوک په خپله برخه کې ژبې ته کار وکړي. سوداګر په خپلو توکو پښتو وليکي، مامور دفتري کارونه پښتو کړي، ښوونکی يا استاد په پښتو لکچر ورکړي، هر ډول کتابونه پښتو ته وژباړل شي، پښتو ووايي، وليکي او...

ketabton.com - The Digital Library

د دې کتاب خپرول هم د همدې بهير يوه وړه هڅه ده، تر څو په سمندر کې د يو څاڅکي خاوند زه هم اوسېدلی وم.

دغه آثر (ادبي رنګينې) زما د ادبي تحليلونو او ادبي نثرونو يو وړوکی غونډ دی. په ادبي تحليلونو کې زما د ادبي ژوند تر څنګ په نورو کلاسيکو او معاصرو شاعرانو سربېره، په پښتو ادب مو بحثونه کړي دي. د دې سره سره زما ځينې ادبي ټوټې او نثرونه هم په غېږ کې رانغاړي، کوښښ مې کړی دی، چې هغه څه په رسنيو کې يو وار اورېدل شوي او ليدل شوي دي، ورک نه شي، په کتابي بڼه ثبت او خوندي شي. هغه وينا چې د ژبو او ادبياتو په نړۍ بحث کوي، ادبي ارزښت لري بايد چې خوندي او وساتل شي.

موږ که په ګوګل کې د يو څيز په اړه په پښتو پلټنه کوو، ډېر په ندرت به مالومات ومومو، خو که بيا په نورو ژبو پلټنه وکړو اړين مالومات تر لاسه کولای شو، يا د کور د ننه کوم کتابتون ته ننوځو، ډېر کم به اړين پښتو کتابونه ترلاسه کړای شو. نو دلته پوهيږو، چې زموږ ژبه لرغونې، بډايه او د مختلفو ګرډودونو ډکه ژبه څومره خواره او ناکاره شوې ده. دا ناکاري په ژبه کې نه، په ويونکو کې ده.

هر څوک، په هر مسلک، په هر ډګر، هرچېرې چې ياست، يو څه وليکئ، وژباړئ، نبټ ته يې ورکړئ، خپاره يې کړئ، خو ويې ليکئ، ځکه ژبه د ادبياتو څخه وتلې خبرو ته هم اړتيا لري.

درنښت

جمال ناصر اصولي

ketabton.com - The Digital Library

د جمال ناصر اصولي د ژوند په اړه

خبرياله: ليکوال، شاعر، ژورناليست او د ګڼو ليکنو او شعرونو خاوند جمال ناصر اصولي د ولسي جرګې پخواني وکيل نوروز خان اصولي زوی، په کال ۱۳۵۹ د خوست ولايت د تڼيو د دره‌ګي کلي، په يوه روڼ انده کورنۍ کې نړۍ ته سترګې غړولې دي.

د پيل زده‌کړې يې تر دريېم ټولګي پورې د خوست ولايت په نسوانو لېسه کې کړې، وروسته تر هغې چې د ښاغلي اصولي پلار په ولسي جرګه کې د خوست د خلکو د استازيتوب وياړ ترلاسه کړ، له خپلې کورنۍ سره کابل ته راغلل، چې پاتې زده‌کړو ته يې دلته د کابل په عبدالهادي داوی لېسه کې دوام ورکړ، او د دوولسم ټولګي فراغت يې د خوست د غرغښت له ليسې څخه ترلاسه کړ.

ketabton.com - The Digital Library

ښاغلی اصولي هم د نورو ځوانانو په څېر مینه درلوده چې لوړې زده‌کړې ترسره کړي، او وکولای شي چې د لوړو زده‌کړو د ترلاسه کولو له لارې خپل هېواد او هېوادوالو ته د خدمت جوګه وګرځي. همدا وه چې د لوړو زده‌کړو په موخه کابل ته راغی او وروسته د کانکور تر آزموینې، د کابل په پوهنتون د ادبیاتو په پوهنځي کې یې خپلو زده‌کړو ته دوام ورکړ او دغه پوهنځی یې په لوړه درجه پای ته ورساوه او د ماسترۍ لپاره یې هم ازموینه ورکړه، چې د ماسترۍ دوره یې هم په پښتو ادبیاتو کې په پوره بریالیتوب سره پای ته ورسوله.

ښاغلی اصولي یوه چاپ شوې شعري ټولګه لري، (اوس د درد په نوم دوهمه ټولګه هم چاپ شوې ده، سیاسي جګړې یې بل آثر دی)، په دې ټولګه کې د ښاغلي اصولي هغه شعرونه چاپ شوي دي چې د هېواد ښکلا، ناخوالې، درد، ژړا او ارمانونه په خپله غېږه کې رانغاړي.

په ناچاپ اثارو کې یو ناول هم لري، بله شعري ټولګه یې هم د چاپ لپاره چمتو ده، یوه ټولګه د لنډو کیسو او یوه سفرنامه هم د چاپ لپاره چمتو ده، چې وروسته تر یو لړ مراحلو به چاپ ته ورسېږي.

خبریاله:

د ســـحرا پـــه زمـــانو مـــې لـــوی کـــاروان و
خـــو پـــه کنـــدو کنـــډوالو مـــې را روان و

ketabton.com - The Digital Library

د يتــيم لــه اوښــکو بــار و، نــوم يــې نــه و
چــا ويــل چــې لــه آســيا افغانســـتان و

ســــــــوداګر د وينوغوښـــــــو ور روان دي
وايـــي پــاس بــه دلکشــا يــې لــوی مکــان و

ښاغلي اصولي د نړۍ ۳۳ هېوادونو ته سفرونه کړي، چې د سفرونو موخه يې هم د خپلو تجارتي کارونو تر څنګ فرهنګي سفرونه هم وو، چې په فرهنګي غونډو کې يې د افغانستان په استازيتوب ګډون کړی. ښاغلي اصولي د لندن په برمېنګم ښار کې د افغان ټولنې فرهنګي مسوول هم پاتې شوی. نور يې له ډېر شمېر شاعرانو سره د هغه د آثارو د چاپ په برخه کې د چاپ لپاره مالي مرسته هم کړې.

هـــــره خـــوا ثنــــا کـــــوي
مينـــــه کــــې بـــــلا کـــــوي

ســـــرې دي پښـــــتنو ســــترګې
خـــــود بـــــه واويــــلا کـــــوي

خبرياله: ښاغلی اصولي په خوست کې د «اربکي» په نامه د يوې مجلې مسوول مدير هم پاتې شوی او د اصولي صاحب ځينې شعرونه، سياسي ليکنې په بېلابېلو مجلو، جريدو ورځپاڼو کې هم چاپ شوي او په يو شمېر

ketabton.com - The Digital Library

ادبي خپرونو کې هم خپاره شوي دي.

انګېـــزه مـــې ورکـــه شـــوې د غـــزل وه
اندېښـــــنه د ژوندانـــــه راســـــره مـــــل وه

يـــو ناڅاپـــه د خمـــارو ســـترګو ليـــد و
د قلـــم پـــه نشـــه يـــي، جذبـــه توليـــد و

مـا ويـل خدايـه ښـاپېرۍ لـه کومـه راغلـه
پـه خنـدا شـوه چـې خنـدا مـې تـا لـه راغلـه

اوس مهال ښاغلی اصولي د شعرونو او ادبي کارونو تر څنګ په رسنيو کې د سياسي تحليلګر په حيث هم ګډون کوي، او د ځوانانو د پرمختګ په برخه کې په هېواد کې په بېلابېلو برخو کې هڅې کوي.

تا دې ته فکر کړی؟
چې شپه نور ځان پټوي
تياره د رڼا له وېرې امن غواړي
چې د تياره آسمان له اړخو
رڼا پلو ښکاره کړي
دنيا دنيا تيارې ته ماتې ورکړي
په پټ پټوني ورو ورو

ketabton.com - The Digital Library

په تيارو بره شان شي
مرغان راويښ غوندې شي
ورو ورو سندرې وايي
نرمه هوا چليږي
د هوساينې زوګ راويښ غوندې شي
طبيعت له ډېرو ستړو
سترګې راوغړوي
د ارامښت په غېږ کې
نړۍ ته سا ورکوي
د ګهيځ دغه وخت مې
د جنت خيال ته بوځي
لېرې له دغې دنيا
هغې مهال ته بوځي

ketabton.com - The Digital Library

د رحمت شاه سایل د شاعرۍ حماسي اړخ

لومړۍ مرکه

خبریاله: د خپرونې په دې برخه کې پر دې باندې خبرې کوو چې رحمت شاه سایل د حماسي شعرونو تر څنګ نور کوم ډول شعرونه لیکي، زموږ مېلمه د پښتو ژبې لیکوال، شاعر او ژورنالیست جمال ناصر اصولي پرې خبرې کړې چې په ګډه به یې وګورو.

ښاغلي سایل د خپل طبعیت خیال په شعري ژبه په ښه هنري انداز انځور کړی او د ولسونو زړونو ته یې لاره پیدا کړې ده، ځکه چې سایل پر کلي، غره، منګي، ونې، بنګړي د رباب پر غږ مین انځورګر شاعر دی.

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: رحمت شاه سايل د پښتني ټولنې زيږنده دی، دی په پښتني ټولنه کې زيږېدلی دی، د پښتنو ناخوالې يې ليدلې دي، هغه څه چې د ده پر ماحول کې تېرېږي، هغه يې ليدلې دي، او هغه انځورونه يې چې په ټولنه کې ليدلي دي، هغه يې را اخيستي دي، شعر کړي يې دي، غزل کړي يې دي، ټولنې ته يې وړاندې کړي دي او منظوم کړي يې دي.

ښاغلي سايل تل هڅه کړې چې د ټولنې هغه ناخوالې را واخلي، چې دی او يا د ده قوم ورسره لاس او ګرېوان دی؛ تل يې هڅه کړې ده چې د ورځنيو ستونزو انځور ټولنې ته وړاندې کړي؛ هغه چا چې د ژبې سره بې وفايي کړې ده، هغه يې را اخيستي، انځور کړي يې دي؛ تل يې هڅه کړې ده چې هغه څه را واخلي چې د ژبې او د قوم پر ضد يې دي او دی پکې اوسېږي.

سايل که څه هم په ډېر کوچينوالي کې شعر شروع کړی دی، دی ديارلس (۱۳) کلن و چې لومړی شعر يې ليکلی دی، خو بيا يې هم د خپلې شعري ټولګې چاپ ته ډېر صبر کړی، او شل کاله وروسته يې يوه ټولګه چاپ کړې ده. او دا هم د دې ضمانت کوي چې ده پر خپله شاعرۍ او ټولنې ته پر وړاندې کولو يې ډېر فکر کړی دی.

سايل وايي:

زمـــا پـــه دواړو اوږو ناســـتو پرښـــتو وليکـــئ
زمـا پـه سـر چـې څـه ليکـئ نـو پـه پښـتو وليکـئ

ketabton.com - The Digital Library

دا هغه څه دي چې هلته یې له حالاتو څخه را اخیستي دي، یانې چېرته چې اوسېږي. لکه کوزه پښتونخوا. ده په کوزه پښتونخوا کې له خپلې ژبې (پښتو) سره کړې ناخوالې بربنډې کړې او ټولو ته دا پیغام ورکوي چې پښتو یوه پاتې ژبه ده، خو د هغه چا له خوا پاتې شوې چې اوس په قدرت کې دي او په دوی یو ډول نه یو ډول حکومت کوي، که څه هم په سیمه کې لرغونې ژبه هم پښتو ده، خو بیا یې هم د پرمختګ لپاره لاره هواره شوې نه ده، یانې دفتري کړې یې نه ده؛ د ښوونځي ژبه یې نه ده کړې، بلکې یوازې کور ته او په کور کې پاتې شوې ده. دا او دېته ورته ټولې ناخوالې یې را اخیستې او شعر کړي یې دي.

خبریاله: د رحمت شاه سایل د ګرانښت لامل هم همدا دی چې په خپلو شعرونو کې یې حقیقتونه بیان کړي او د ټولنې او نړۍ انسانان یې مینې او ورورګلوۍ ته رابللي.

اصولي:

د پــاکو مینــو ګنهګــارو چــې منکــر پــرې نــه شــئ
د رقیبـــــانو الزامونـــــه پـــــر تنـــــدو ولیکـــــئ

د سایل په شعر کې خلکو ته دا هم یو پیغام دی، چې تاسو راپاڅئ او دا الزامونه پر تندي ولیکئ؛ مبارزه ورسره وکړئ او راوینښ شئ هغه څه وکړئ چې د یوې ژبې ویونکي ورته ضرورت لري.

ketabton.com - The Digital Library

پــه ښایســـتونو پســـې يـــې ورکـــو لېونـــو ملګـــرو
زمـــا پـــه زړه کـــې د ګـــل مينـــه پـــه اغـــزو وليکـــئ

دا هغه څه دي چې سايل پکې د زړه له تله خلکو ته يو پيغام ورکوي

ای شـــــاعرانو د قلــــــم پــــــه آزادۍ مينــــــو
حـــــال د بلوڅــــو ماشـــومانو د ســـــلګو وليکـــــئ

له سايل سره نه يوازې د دې پښتنو غم دی، بلکې تر څنګ يې د بلوڅو پر وير هم ژړېدلی؛ د هغوی سلګۍ يې انځور کړې؛ د بلوڅو د ژبې، د قومونو ستونزې يې انځور کړي او تل يې غوښتي دي چې هغوی ته هم توجه وشي او له هغو خلکو څخه، چې تل يې د بلوڅو حق خوړلی، غواړي چې د هغوی حق ترې وغواړي.

خبرياله: د انځورګر شاعر رحمت شاه سايل شعرونه تر ننه د پولې دواړو لورو ته د ښو او نامتو سندرغاړو، لکه نغمې، استاد ناشناس او داسې نورو سندرغاړو هم کمپوز کړي.

اصولي: سايل نه يوازې دا چې په کوزه پښتونخوا کې پر پښتنو ژړېږي او حماسي شعرونه يې يوازې هلته منحصر نه دي پاتې شوي، بلکې د افغانستان خوا ته يې هم را دانګلي دي او خپل غټ کور يې ستايلی دی.

لا په کابل کې پابندي ده د نارنج په ګلو
ګيني هغه خوشبو خو زړه د پېښور ته رسي

ketabton.com - The Digital Library

اوس دا هغه خبرې دي چې سايل يې هلته په کوزه پښتونخوا کې ډېرې نشي کولی، دی ډېر څه ويني، خو په شعر کې يې را اخيستلي او تر څنگ يې پر کابل هم ژړلي، همداراز په پېښور يې هم ژړلي، په پښتو يې هم ژړلي، پر لر او برو پښتنو يې ژړلي. سايل ته دواړه قومونه – چې اوس يې د ډيورنډ کرښه پر منځ تېره شوې، د ملا پر تير يې تېره شوې او نيمايي کړي يې دي – يو ورته معلومېږي.

سايل تل هغه څه ويلي چې له ټولنې او ماحول څخه يې اخيستي دي.

سايل وايي:

مـــا تـــه دا نصـــيحت کـــړی پاچاخـــان دی
څـوک چـې خپلـه ژبـه سـپکه گڼـي سـپک شـي

خبرياله: ښاغلی سايل د نړۍ له طبعيت سره مينه لري او تل يې د دې طبعيت ښکلا د قلم په ژبه په ښکلي انداز بيان کړې، چې د شعر مينه‌والو يې هر شعر په خاصه علاقه لوستی او لولي.

اصولي:

دغـه گفـت د داسـې پـاک ملنـگ د خـولې دی
څـوک چـې خپلـه ژبـه ورکـه کـړي نـو ورک شـي

ketabton.com - The Digital Library

ګورئ دلته دا څو پيغامونه چې سايل د ژبې په مورد ورکړي، اګر چې د پښتو په اړه يې ډېر څه ليکلي؛ خلکو ته يې پيغام ورکړی چې خپله ژبه را جګه کړي؛ په سيمه کې تر ټولو لرغونې ژبه را جګه کړي او له سيال سره يې سياله کړي. موږ اوس هم په انګرېزي او په نورو ژبو درسونه وايو، ښوونځي ته ځو او هغه ژبې هلته راته تدريسېږي، را باندې تحميل شوې، نو ده له پښتنو څخه هيله کړې چې را جګ شي او خپله ژبه سپکه نه کړي، خدمت ورته وکړي.

د سايل حماسي شعرونه ما ته د ده تر عشقي شعرونه ډېر لوړ معلومېږي، ځکه هغه څه چې د زړه له تله ويل کېږي، هغه ټولو ته مهم، خواږه او تر ټولو لوړ وي.

نو سايل صاحب هم هغه څه را اخيستي چې د ده د زړه درد بلل کېږي.

خبرياله: ښاغلي سايل د خپلو حماسي شعرونو په ليکلو سره نه يوازې په پښتونخوا کې د خلکو په زړونو کې ځای پيدا کړی دی، بلکې د نړۍ په هر هغه هېواد کې چې څوک له شعر سره مينه لري، خاص ځای لري او شعرونه يې په خورا مينه لولي.

اصولي: د رحمت شاه سايل ژبه روانه ده، عشقي شعرونه يې خواږه دي، لکه څومره چې يې حماسي شعرونه تر ټولو خواږه دي، همداسې عشقي شعرونه يې او هغه څه چې ده شعر کړي دي؛ هغه څه چې يې منظوم کړي دي او د نظم خاصه يې ور اغوستې ده، هغه يې ډېر خواږه ويلي دي.

سايل تر ډېره سوچه پښتو لغات را اخيستي دي، خپل شعر يې د اردو او

ketabton.com - The Digital Library

انګليسي کليمو څخه ساتلی دی، ده په هغو شرايطو کې چې په کوزه پښتونخوا کې نيمه ژبه اردو او انګليسي شوې، د پښتو ګرامر پکې نه مراعاتېږي، خو بيا يې هم پښتو ګرامر مراعات کړی دی، لهجوي لغاتونه يې را اخيستي او ځای په ځای کړي يې دي، پښتنو ته يې ور پېژندلي دي، ولس ته يې ور پېژندلي دي او دا يې ويلي دي چې په پښتو ژبه کې که مور خوشحال لرو، که رحمان بابا لرو، که حمزه لرو، نو دلته نور هم پيدا کيږي، که تر دوی پورې ور رسېدلي هم نه وي نو تر يوه حده يې دوی ته هغه پوړی ور نږدې کړی وي.

د سايل شعر ډېر روان دی، پښتني دی او د پښتنو جذبه پکې پرته ده او هغه جذبه چې پښتانه يې خوښوي، هغه احساساتي جذبې دي چې ده هم تر يوه حده ترې په شعر کې کار اخيستی، ولس ته يې وړاندې کړې. د پښتنو خو احساساتي جذبې ډېرې خوښيږي. فکر کوم همدا لاملونه دي چې د ده شعر د ټولو خوښيږي او ډېرو سندرغاړو سندرې هم ترې جوړې کړې دي.

خبرياله:

زمـــا پــــه دواړو اوږو ناســـــتو پرښـــــتو وليکـــــئ
زمـا پـه سـر چـې څـه ليکـئ نـو پـه پښـتو وليکـئ

د پــاکې مينــې ګنهګــارو چــې منکــر پــرې نشــئ
د رقيبـــــانو الزامونـــــه پــــــر تنـــــدو وليکــــئ

ketabton.com - The Digital Library

په ښایســـتونو پســـې ورکـــو لیونـــو ملګـــرو
زمـا پـه زړه کــې د ګــل مینــه پــه اغــزو ولیکــئ

زما پـه لاسو کـې، پـه پښـو کـې دیوتاګـانو د وخـت
د زنـــده‌ګی نـــوم د اجـــل پـــه زولنـــو ولیکـــئ

د ځنیځیرونــــو خـــــالقلانو د وحشــــت زامنــــو
مـــا پـــه کتـــار کـــې د ژونـــد د لېونـــو ولیکـــئ

ای شـــــاعرانو د قلــــم پــــــه آزادۍ میینـــــو
حــــال د بلوڅـــو ماشـــومانو د ســــلګو ولیکـــئ

د آزادۍ عــــــالمبردارو د نــــــــړۍ قــــــامونو
اوس د نــړۍ نقشــه کــې کــور د پښــتنو ولیکــئ

ketabton.com - The Digital Library

له پرديو کليمو څخه د خپلې ژبې ساتل

دويمه مرکه

خبرياله: بيا هم سلامونه!

محترمو ليدونکو او اورېدونکو څنګه کولی شو چې خپله ژبه د پرديو کليمو څخه وژغورو؟

په دې اړه مو د ژبو او ادبياتو ماسټر جمال ناصر اصولي پرې غږولی دی، د ده خبرې به هم واورو.

اصولي: په هره ټولنه کې چې نظامي يرغل وشي، يا هره ټولنه چې تر نظامي يرغل لاندې راشي، هلته هر څه امکان لري. لومړی موضوع يې د فرهنګي يرغل ده چې هلته دېته لاره هوارېږي چې فرهنګي يرغل په آسانه پر مخ ولاړ شي.

په افغانستان کې ۳۷ کلنې جګړې هرڅه تر سيورې لاندې راوستي دي. ګاونډيان مو د نظامي يرغلونو تر څنګ تل فرهنګي او کلتوري يرغلونو خوبونه ويني او کړي يې هم دي. په چا يې پلي کړي دي؟ دوی خو په

ketabton.com - The Digital Library

مسقيم ډول دلته نه دي راغلي، بلکې دوی هلته ورته ناست دي او پلي کوونکي يې خپله افغانان دي. لومړی موضوع يې زموږ افغانۍ جامې دي. زموږ ښاري خلک، خصوصن ښځينه، تر ډېره خپل افغاني لباسونه نه اغوندي، چې يوه موضوع دا ده. همداراز په ځوانانو کې هم همداسې ده، ښاري ځوانان هېڅکله نه غواړي چې خپل افغاني لباس ته توجو وکړي. يو مثال يې زه درته وايم، هر کله چې د يوه ځوان واده وي، نو دی د دې پرځای چې افغاني جامې، واسکټ يا خولۍ واغوندي، د هغوی پرځای دوی د هندي سريالونو په تقليد جامې اغوندي او بيا د شاه په ډول محفل ته راځي.

دويمه موضوع د ژبې موضوع ده چې زموږ پر ژبو (پښتو او دري) دواړو باندې د ګاونډيو هېوادونو له خوا هر وخت ډېر لغتونه او کليمې تحميل شوي دي، تحميلونکي يې موږ يو، موږ لار ورته هواروو. د افغاني کليمو ځخه بد وړو او پر ځای يې ايراني، انګليسي، اردو، عربي او نورې کليمې ژبې ته په شعوري او غيرې شعوري ډول د ننه کوو. موږ په مجلس کې پلار ته د (پلار) په ويلو شرميږو، هغې ته والد وايو او ځان متمدن حسابوو.

درېيمه مسئله دا ده، هر کله چې پر موږ (افغانانو) نظامي يرغل شوی دی، تر څنګ يې پر ژبو او فرهنګ هم يرغل شوی. د روسانو په وخت کې همداسې وشول. کله چې روسان راغلل زموږ په ښونځيو کې روسي ژبه عامه شوه او دا ژبه يې د دويمې ژبې په ډول تدريسوله، همدارزا د دې ترمخه چې د اسلام د خپرولو لپاره عربان دلته راغلل، نو زموږ پر ژبو باندې عربي تسلط پيدا کړ او خپل اغېز يې تر اوسه پرېښود. همداراز که همدا اوس هم وګورو، نو انګليسی ته ټول خلک ترجيح ورکوي، لومړی ژبه يې

ketabton.com - The Digital Library

انګليسي ده او دويمه ژبه کې پښتو يا دري ورسره زده کوي، ياني دا خو يې مورنۍ ژبې دي، خو د زده کولو لپاره يې انګليسي ژبه تقريين لومړنۍ ژبه بللې ده چې زده يې کړي.

همداراز ځوانان تل کوښښ کوي چې د خپل ځان د عصري ښودلو لپاره انګليسي او يا نور بهرني لغتونه وکاروي، خو په دې سره يې همېشه خپلې ژبې ته شعوري يا لاشعوري ګواښ پېښ کړی، خپلې ژبې يې تر پښو لاندې کړې دي، همدا مسايل دي چې ژبې ته يې زيان اړولی دی.

يو مثال زه درته وايم، په کوزه پښتونخوا کې زموږ پښتانه ورونه چې دي، د دوی پښتو فلمونه داسې عياش شوي چې سړی فکر کوي د پښتنو فرهنګ اصلن هلته شته نه، ځکه څه شی چې دوی هلته انځوروي، نو خلکو ته پکې يو بل پردی کلتور ور وپېژني. همداراز هلته خو يې له ژبې سره ښېخي نورې ژبې ګډې شوې او پښتو پکې ډېره کمه پاتې شوې ده.

هو، دا هم ويلای شو چې يوه ژبه د نورو ژبو له لغتونو پرته پرمختګ نه شي کولی، خو هغه يو معيار لري، لکه پينځه ويشت (۲۵) سلنه موږ کولای شو چې له نورو ژبو څخه پور واخلو او هغه مفغن يا مفرس کړو، تر څو چې په خپلو ژبو کې يې وکاروو.

خبرياله: ليکوالان په دې اند دي چې د پښتو لپاره ډېر کار بايد وشي، څو چې د دې ژبې سوچه لغتونه ورک نه، بلکې لا ډېر وکارول شي او په پښتو او دري ژبو کې له خپلو لغتونو څخه کار واخيستل شي، نه د نورو ژبو.

اصولي: علومو اکاډمۍ د ژبو د سوچه‌والي لپاره فکر نه کوم چې څه کړي

ketabton.com - The Digital Library

وي او که کړي يې هم وي، نو يا به زه نه يم خبر او يا به په نشت حساب وي. نو د هرې ژبې د سوچه‌والي لپاره او د ژوندۍ پاتې کېدا له پاره، پکار ده چې ټولنې ورته جوړې شي، لکه پښتو ټولنه چې وه، په اوسني وخت او په فعلي زمان کې لومړی ضرورت همدغه دی چې پښتو ټولنه جوړه شي، همداسې دري ته بايد يوه ټولنه جوړه شي تر څو چې له ايراني کليمو څخه وژغورلای شي. ايرانيان روغتون ته بيمارستان وايي، موږ په دري کې ورته شفاخانه وايو، اوس که دواړه نومونه پرتله کړو ويلی شو چې شفاخانه ښکلی نوم او کليمه ده، نو بيا زموږ دري ژبي ولې له خپلې اصيلې ژبې په منډه دي او د پرديو په انګړونو کې اختر لټوي. نو زه فکر کوم چې د دې ډول ټولنې په جوړېدلو سره کولای شو چې د پرديو لاسوهنه بنده کړو.

په اوس کې نه حکومت او نه نورو بسټونو د ژبې د سوچه والي يا هم د ساتنې له پاره هېڅ نه دي کړي، نه يې د نورو فرهنګونو مخه نيولې ده او نه کوم هوډ شته دی. زه فکر کوم چې په ټول تاريخ کې به له ژبو سره دغسې يو ناوړه چلند نه وي شوی، لکه اوس چې وشو. لکه موږ او تاسو پخوا پوهنتون درلود، خو د پوهنتون لپاره اوس د دانشګاه کليمه کارېږي، موږ او تاسو ملي مصطلحات لرو، د ملي مصطلحاتو د مروجولو لپاره، د هغې د ساتلو لپاره، هېڅ منبع نه لرو، تر څو چې د پرديو کليمو مخه پرې ونيسو، اګر چې موږ ځينې بنسټونه لرو چې کولی شي د دې مخه ونيسي، مګر په دې اړه يې کوم اقدام نه دی کړی، هېڅ يې مخه نه ده نيولې. موږ په دري کې ښکلي لغتونه لرو، نور ورته جوړولی شو، مګر دا په دې مانا نه ده چې له نورو ژبو څخه يې را واخلو او دري پرې ونګوو. نو زما په نظر بهترينه موضوع به دا وي چې د دواړو ژبو لپاره ټولنې جوړې شي، خصوصن د پښتو

ketabton.com - The Digital Library

لپاره، ځکه پښتو له دفتره لوېدلې ده، دفتري ژبه اوس تر ډېره دري ده، په ټولو پښتون‌مېشتو سيمو کې اوس ډېر اداري کارونه په دري کېږي، نو د دې لپاره چې پښتو ژوندۍ پاتې شي، زه فکر کوم يو کلک عزم ته اړتيا ده. ټولنې او بنسټونه ورته جوړشي، البته د مرکز او ولاياتونو په سطحه، تر څو چې پښتو ته رشد ورکړای شي، نو غوره موضوع به همدا وي. بله مسله داده چې پښتو د پښتنو له خوا بې ستره شوې ده، پښتنو ځپلې ده، پښتنو خپلې ژبې ته عزت نه دی ورکړی، کنه په هره اداره کې پښتانه شته، پښتو ولې نه ليکي، نه يې لولي او نه هم پرې غږيږي.

پښتون تر هغې نر پښتون وي، چې رسمي دنده ونه لري، کله چې مقرر شي (ملي) شي، پښتو ته شا کړي او د پښتو په ليکلو ځان متعصب احساسوي. د بل پښتون هم مخه نيسي، د پښو يې تيرې باسي او تر ټولو مخکې همدا دی پرې د متعصب ټاپه لگوي. دا ډول پښتنانه وايروسونه په هره اداره کې مينده شي، په خروارو دي.

ځواب يې دادی، چې پښتنو د ژبې سره بې باکي کړې ده او خپله ژبه يې بې عزته کړې ده.

چې د اصل موضوع وتلي نه وو، موږ په هر گړدود کې پرېمانې سوچه پښتو کليمې لرو، چې معياري شوې نه دي، ژبپوهان دې پرې کار وکړي تر څو ژبه يې مالامال شي.

زموږ د تنيو په گړ دود کې ځينې داسې کليمې شته چې تر اوس معياري شوي نه دي، لکه:

ketabton.com - The Digital Library

شلغم: منګړيته

تور بانجان: پتينګړ

انګور: مېلوه

آنار: مونګوړی

سبزه يا چمن: بروه

حجره يا ديره: ولمانوځي - ميلمانوځي

چارپای -تخت: کټ

هديره: جلګه

قبر: مړستون

هديره: مړستنونه (جلګه)

دوه منزله - د کوټې په سر کوټه: سابوت

د پټې پوله: موره

غلبيل: پرويزی

غرمه: برېځر

غرمې ته نيږدې وخت: تنکی برېځر

جارو: رېبز

جرس: ګونګړی

لمن: پيڅه

دستکش: لاسمخی، (لاسميغی)

خپل پردی: پيڅه پېلم

د زړو ښځو ښېرا: (لمېشن) شې - يانې تبا شې، ځوانيمرګ شې.

ډېر ښکلی دی: (رټ) ښکلی دی

غيرتي، تورزن سړی: (رټ) سړی دی

ketabton.com - The Digital Library

باران: ورينگي

سوږ ورو باد: زوبگ (ځوگ)

باران: شيگاره/ ورينگي

باندې: ورچينې، بيديا

خولۍ: ټوپۍ

د کور پرده، څلور ديوالي: وېره

خبرياله: د پښتنو په ډېرو سيمو کې ډېر مختلف او سوچه لغتونه لرو چې خورا ښکلي او مانا لرونکي دي، اما پر اوس وخت کې د همدې لغتونو پرځای له نورو ژبو څخه راغلي لغتونه کارول کېږي، چې دا هم خپله پښتو يا دري ژبې ته ډېر ضرر رسوي.

اصولي:
زموږ سياسيون چې له بهره پراشوتي راغلي دي د ژبې په ارزښت خبر هم نه دي، دوی پښتو ته ارزښت نه ورکوي، بيا به کار څنگه ورته وکړي؟ د ژبې سوچه والی او کار کړل ورته دې حکومتونو کار دی. خو هغه حکومتونه چې اصيل وطني وي.

زموږ په ډېرو هغو ولايتونو کې چې د نورو هېوادونو سره کرښې او پولې لري، له ورايه د نورو ژبو اغېز پرې ښکاري، لکه په ډېرو پښتون‌مېشتو سيمو کې اوس پاکستانی کلتور راغلی او د پاکستاني کلتور اغېز مطلق ښکاري. که موږ او تاسو ننگرهار يا خوست ته ولاړ شو، په خوست او ننگرهار کې به له ورايه د پاکستان کلتور اغېز وليدلای شو، چې دا موضوع په دواړو برخو کې شته، په ژبو کې يې هم د هغوی اغېز محسوسولی شو، علت به يې يو دا

ketabton.com - The Digital Library

وي چې زموږ په هېواد کې ناامني وه، هره خوا مو مهاجرتونه کړي، اوس هم هاخوا ډېر مهاجرين لرو، دغه اغېز به په دواړو خواوو کې وي، خو پر موږ ډېر شوی. په همدې ډول د ايران سره پر سرحد پراته افغانان مو هم د همدې ناروغۍ ځخه زوريږي. او د دې مخنيوی يواځې يواځې په هغه څه کېدای شي چې قانون پلی شي، قانون دلته نه پلی کېږي. ما مخکې د ملي مصطلحاتو موضوع ياده کړه. د ملي مصطلحاتو د ساتلو لپاره هېڅ نه دي شوي، همداسې نور ډېر لغتونه لرو چې په شعوري ډول راوړل شوي او ولس يې بيا په لاشعوري ډول عام کوي او دېته کار کوي تر څو چې پردۍ يا د بلې ژبې کلمې په خپلو ژبو کې عامې کړي. نو مخنيوی يې يواځې په هغه صورت کې کېږي چې زموږ په هېواد کې امن وي پښتو او دري ته په رښتيني ډول کار وشي، نه دا چې موږ د نورو ژبو مصطلحات، کلمات را واخلو او په خپلو ژبو کې يې عام کړو.

په لويه پکتيا کې داسې کليمې شته چې تر اوسه په معياري ګړدود کې ما نه دي ليدلي، کوچنی مثال يې درته وايم، زموږ د لېسانس په دوره کې استاد پوښتنه وکړه چې موږ دستکشو ته څه وايو؟ دستکش دري کلمه ده. موږ د خوست د تنيو په لهجه کې دستکشو ته (لاسميغي) وايو. لاسميغي يانې هغه لاس‌مخی دی چې «خ» يې په «غ» اوښتې. داسې په ژبه کې په زرګونو نورې کليمې لرو چې هغه نه دي را اخيستل شوي او تر اوسه يې ژبپوهان نه پېژني او که پېژني يې هم، نو فکر نه کوم چې ژبې ته يې د ننه کړي وي.

«جرس» ته، موږ په پښتو او خپله لهجه يا ګړدود کې «ګونګړی» وايو. زموږ ډېر استادان دي، البته د پوهنتون استادان چې ګړونګی به پېژني،

ketabton.com - The Digital Library

مگر په ویلو کې يې نه کاروي.

بلخوا مو ځینې د گوتو په شمار داسې پوهان هم لرو چې پښتو ته کار کوي، لغتونه ورته جوړوي، مگر هغه لغتونه ډېر مرکب او سخت دي. هر کله چې د یوه څیز لپاره کلیمه یا یو نوم جوړوو، نو پکار ده چې هغه ډېر ساده وي، په ژبه کې ښکلی تلفظ شي، زر عام شي، خلک يې زر واخیستلی شي او بامفهومه وي، نو داسې هم کېدای شي او اړینه هم ده، چې د ژبې د سوچه‌والي او د ژبې د پیاوړتیا لپاره مو او تاسو پینځه‌ویشت فیصده لغتونه جوړ کړو، پینځه‌ویشت پور واخلو، پینځه‌ویشت د خپلې ژبې له گړدودونو څخه را اخیستلای شو، نو زه دا وایم چې پنځوس فیصده باید له خپلې لهجې څخه را واخلو او په یوه ژبه کې يې عام کړو، ځکه زموږ ژبه پراخ گړدودونه لري، په هر گړدود کې سوچه پښتو کلیمې شته، چې معیاري شوې نه دي، ویلی شو چې پښتو ډېره غني ژبه ده، خو کار ورته په کار دی، چې تر اوسه نه دی شوی.

ketabton.com - The Digital Library

د توري او قلم څښتن (خوشحال خان خټک)

دریيمه مرکه

راپور: د خوشحال بابا د پيژندلو په باب سرچيني نه ختميدونکي دي، بلکي سلګونه مقالي، کتابونه د ده د پيژندلو او د اشعارو په مختلفو اړخونو باندي چاپ شوي دي. نن يي په اړه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي صيب غږووو:

اصولي: خوشحال خان خټک د توري او قلم سړی و، دی په يوه داسي کورنۍ کي زيږيدلی و چي د ده پلار، نيکه د وخت سرداران وو، که څه هم د هند په لويه وچه کي هغه وخت د مغلو حکومت و، د کابل لويه لاره يي دوی ته په جاګير ورکړي وه چي دوی به يي ساتي، د اکوړه خټه رانيولي تر خوشحال خان پوري د همدي لاري ساتندويان وو.

ketabton.com - The Digital Library

خوشحال خان بابا وايي:

زه خــو شــحال د شــهباز خــان يــم
چـــې تـــورزن يـــم کـــان پـــه کـــان

شـــهباز خـــان د يحيـــى خـــان و
چـــې بـــل نـــه ؤ هســـى ځـــوان

يحيــــــى خــــــان د اکــــــوړي و
چـــې پـــه دور شـــو «ســـلطان»

د اکبــــــر بادشـــــــاه پـــــــه دور
شـــو د خپـــل اولـــس تورخـــان

د هجـــرت زر دوويشـــت ســـن ؤ
چــــې زه راغلــــم پــــه جهــــان

د هغــــه کــــال پــــوره پنځــــوس و
چـــې شـــهيد شـــو شـــهباز خـــان

د هغـــــــــه دور بادشـــــــــاه و
قــــــدردان، شــــــاه جهــــــان

د پـــلار ځـــای يـــې مـــا راکـــړ
پـــه اولـــس شـــوم حکمـــران

ketabton.com - The Digital Library

خوشحال خان له وړوکوالي څخه، کله چې دی په يوه خاني کورنۍ کې زيږېدلی و، دی د جنګونو سره او دی د هغه وخت له ناخوالو سره بلد و. خوشحال بابا د دغو مسايلو تر څنګ ډېر ښه قلم درلود، ډېر آثار يې وليکل، د ده قلم د ده له ځوانۍ څخه شروع آن تر مرګه پورې رسېږي چې ډېر آثار ترې پاتې شوي دي. ځينې ليکوالان وايي چې دی ۲۰۰ آثار لري، چون د وخت ناخوالو د ده ځينې آثار ورک کړي دي، کوم آثار چې يې موږ ترلاسه کړي، هغه د ده په ديوان کې خوندي شوي دي، او څو ځلې يې د پښتو ټولنې لخوا او همدا شان د نورو مطبعو لخوا چاپ شوي او د خلکو په لاس کې دي.

خوشحال خان بابا نه يوازې دا چې شاعر و، ليکوال و، بلکې دی يو بهترين ملي اتل و، د پښتنو د وخت ناخوالې يې درک کولای شوې، دی په آخره کې د مغلو په وړاندې وجنګېد.

د خوشحال خان بابا ژوند اصلن درې برخې لري، يوه يې د ماشومتوب برخه وه، چې په هغو کې دی له کومو مشکلاتو سره مخ شوی و. دويمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو د واک لاندې جنګېده يا د مغلو په ګټه جنګېده او دريمه برخه يې هغه ده چې دی د مغلو په ضد را جګ شو، کله چې دی بندي شو او بيا له زندانه آزاد شو، نو ده وويل:

پـــس لـــه بنـــده دی دا عـــزم
د خوشـــحال د خـــاطر جـــزم

يـــا نيـــولی مـــخ مکـــې تـــه
يـــــا مغلـــــو ســــــره رزم

ketabton.com - The Digital Library

یــا یـــو کـــنج د غـــره نیـــولی
لمـــــونځ روژه د لوســـــتو بـــــزم

بابا په یوه قصیده کې وايي چې زه پ ځان پوه نه وم چې مغولو ولې ونیوم، ولې يې بندي کړم، دا هغه مسله وه چې همېشه يې د ده زړه درداوه، مگر د ده د شخصیتجوړونې لپاره دغه زندان یوه بهترینه وسیله شوه. کله چې دی له زندانه راووت، نو د مغلو پر ضدی يې جگړې پیل کړې، مقاومت يې پیل کړو او مبارزې يې پیل کړې.

پـــرورده کـــه د مغولـــو پـــه نمـــک یـــم
دا ورنـــگ لـــه جـــوره هـــم لـــه غریـــوه ډک یـــم

پـه نـا حـق يـې پـه زنـدان کـړم يـو څـو کالـه
خـدای خبـر دی کـه پـه خپلـه گنـاه شـک یـم

پښـــــتنو ســـــره زړه تـــــور دی د مغـــــو لـــــو
خبـــر دار يـــې پـــه نیتونـــو يـــک پـــه يـــک یـــم

کـــه ســـره کـــه نـــا ســـره راتـــه معلـــوم د ي
پـــه دا کـــار کښـــی پـــه معنـــا لکـــه محـــک یـــم

هغـــه زیســـت چـــه د عـــزت لـــه مخـــه نـــه وي
چه يـې کـار پـه هغـه زیست پـورې هـک پـک يـم

ketabton.com - The Digital Library

په خپل نام و ننګ راشم ليونی شم
خبر دار کله په سودو زيان د لک يم

اور يې پورې په منصب په نوکری شه
چه تر فهم وتر نظر د مغل کک يم

هر پښتون چه د مغولو نوکری کا
که د زده د هغو واړو بهترک يم

پښتانه لره شړی اند يری بس ده
نه په فکر د مسند نه د توشک يم

چه منصب مې د مغل خوړيو ملک وم
چه منصب د مغلو نشته اوس ملک يم

د فرمان د پروانی حکم يې نه شته
شکر دا چه په خپل حکم خپل وک يم

آزادي ده په ساده سپينه جا مه کښې
خلاص له غمه د زر بفت و د ميلک يم

د وښو جو نګړې هسې را ته ښې شوې
وايي ناست په محلونو د آ هسک يم

ketabton.com - The Digital Library

که اوگــره د بتــو شــته پــه شــوملو ســپینه
د مغلــو پــلاو پــاتی ډیــر پــری ډک یــم

کــه مــی عمــر پــه شــماره د دیرشــو تیــر دی
لا پــه کــار کښــې د ســورلۍ لکــه ازبــک یــم

د افغــــان پـــــه ننـــگ مـــــی وتړلــــه تــــوره
ننگیــــالی دزمــــانې خوشــــحال خټــــک یــــم

خبریاله: خپل پخواني لیکوالان، شاعران او اتلان مو مطالعه کړي دي، هغوی هم معمولن د افغانستان لپاره هیلې درلودلې، د افغانستان لپاره یې ښې طرحې درولودلې، چې که هغه عملي شوې وای، اوس به موږ یو ښه افغانستان درلود، مثلن له هغې جملې څخه موږ که یادونه وکړو، له احمدشاه بابا نیولې، تر ننه چې پر خوشحال خان خټک خبرې کوو، همداراز لکه په تېرو خپرونو کې مو چې پر سید جمال الدین افغان باندې خبرې درلودلې، هر یو چې مطالعه کوو، گورو چې دوی د افغانستان لپاره څومره هیلې او ارمانونه درلودل، ولې عملي نه شول، آیا دا هم د پښتنو یا په عموم کې د ټولو افغانانو بې اتفاقي وه؟

اصولي: دلته یوه مهمه موضوع دا ده چې په افغانستان کې د پوهې یا علم کچه بېخي په صفر کې ضرب شوې وه او تر اوسه هم موږ ډېره فیصدي نالوستي خلک لرو، بې علمي ده، خلک له کتاب سره مینه نه لري، یو بل نه خوښوي...

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: ولې په نالوستو کې حساب شوي وو، مور خو دغسې اتلان درلودل، البته څلور سوه کاله پخوا، چې اوږده موده ده، مور پکې داسې د توري او قلم اتلان درلودل؟

اصولي: ګورئ مور د قلم اتلان يوازې په ادبياتو کې لرو، مور د تورې اتلان لرو، چې هغوی تل په توره باندې هغه خپل قوت استعمال کړی او له ښکېلاګرو سره يې سر جنګولی، سر يې وهلی، مور هېڅ وخت پرديو ښکېلاکګرو نه يو پرېښي، د تاريخ په اوږدو کې هر ښکېلاکګر چې راشي، وهو يې، خو هغه چې وتښتي بيا بل راشي، نو دلته مشکل په دې کې دی چې زمور علمي او د پوهې کچه، معنوي او مادي دواړه دوی راته تر پښو لاندې کړې ده او له هر ښکېلاکګر سره چې مور لاس او ګرېوان يو، نو يوه پېړۍ مو شاتګ کړی دی، خو کله چې سر را پورته کړو، بل راځي او هغه مو هم پر شا غورځوي. خاص علتونه يې دا دي چې دلته د پوهې کچه نشته، او دلته له علم څخه لرې پاتې شوي يو.

خبرياله: په نورو هېوادونو او اروپايي هېوادونو کې څېړونکي لګيا دي د خوشحال خان ختک پر شعرونو او ليکنو څېړنې کوي، دا به هم پر دې مانا وي چې انسان او انسانيت يې ښه لوستی دی، ښه يې مطالعه کړی او وروسته يې قلم پورته کړی دی؟

اصولي: داسې ده چې د خوشحال خان ختک اشعار يا آثار په ډېرو ژبو ژباړل شوي دي. دی يو داسې شاعر و چې د نورو ژبو ليکوالان، لوستونکي او اديبان خوند او عبرت ترې اخلي، بابا د ادبياتو تر څنګ ښه مشر، ښه ډاکټر، رهبر او زړور پښتون و. د هند د لويې وچې شاعر علامه اقبال د ده

ketabton.com - The Digital Library

په اړه ډېر څه ویلي، ډارمستټر ویلي، همدا شان ډېرو نورو لیکوالانو او شاعرانو د ده په مورد څېړنې کړې دي، د ده آثار یې ژباړلي دي او د ده د شخصیت په اړه یې لیکنې کړې دي. په لسګونو آثار یې په اړه چاپ شوي، په نورو ژبو کې چاپ شوي، په پښتو کې چاپ شوي دي.

راپور: خوشحال یو متعدل انسان او د لوړې پوهې خاوند و، هېڅ داسې یوه خبره نشته چې په شعر کې یې نه وي راوستې، زیاتره شعرونه یې د هېوادپالنې رنګ لري. خوشحال ختټک د کلاسیکې دورې نامتو شاعر او د پښتو ادبیاتو پلار ګڼل کېږي.

خبریاله: که راشو د خوشحال ټول ژوند د هغه ادبي ژوند، د هغه د تورې ژوند، ټول مطالعه کړو، بالاخره ویلی شو چې د پښتو او راتلونکې لپاره یې څه پرېښې دي؟

اصولي: خوشحال خان ختټک د پښتنو لپاره، د افغانانو لپاره، ډېر څه پرېښي دي چې موږ د یوه تاریخ او د یوې لارښوونې په ډول ترې استفاده کولی شو، موږ د یوه ټولنیز حل لپاره ترې استفاده کولی شو. بابا عادي شاعر نه و، بابا عادي مبارز نه و، بابا عادي افغان نه و.

د ده طبي برخه ډېره قوي ده، د ډېرو ناروغیو علاجونه یې ښودلي، یانې دا عجیبه په دې ښکاري چې دی د تورې او قلم څښتن په طب کې هم دومره پوهېږي، سیاست یې، ټولنیز مسایل یې، د پښتنو یووالی هغه څه دي چې د ده په دیوان او د ده په اشعارو کې یې موږ موندلی شو او دا هغه بڼ دی چې په زرګونو ګلان پکې دي او د هر مرض دوا کېدای شي.

ketabton.com - The Digital Library

خوشحا خان خټک د پښتنو د بې اتفاقۍ څخه سر ټکاوه، یووالي ته یې رابلل او د اتفاق ګټې یې ورته ښودې:

هــــره چـــار د پښـــتانه تـــر مغـــل ښـــه ده
اتفـــاق ورڅخـــه نشـــته ډېـــر ارمـــان

د بهلـــــول او د شېرشـــــاه خبـــــرې اورم
چـــې پـــه هنـــد کـــې پښـــتانه وو پاچاهـــان

شـــپږ اووه پېـــړۍ یـــې هســـې پاچـــایي وه
چـــې پـــه دوی پـــورې درســـت خلـــک وو حیـــران

یـــا هغـــه پښـــتانه نـــور وو او دا نـــور شـــول
یـــا د خـــدای دی اوس دا هســـې شـــان فرمـــان

کـــه توفیـــق د اتفـــاق پښـــتانه مـــومي
زوړ خوشـــحال بـــه دوبـــاره شـــي پـــه دا ځـــوان

راپور: خوشحال نه یوازې په توره کې رښتینی سړی و، بلکې په شعر او شاعرۍ کې یې هم لوی مقام درلود.

ketabton.com - The Digital Library

د جمال ناصر اصولي شعر او ادبي فعالیتونه

ځلورمه مرکه

ديکليمه:

ځنگه ومنم چې نه يې؟

همغسې ژوند روان دی
همغسې خلک ښوري
خلک ژوند کوي خنديږي
لمر شغلې کوي بليږي
سپوږمۍ ښکلې ده ښکاريږي

ketabton.com - The Digital Library

ستوري عشق کوي ځلیږي
څنګه ومنم چې نه یې؟

غرونه ښه درانه پراته دي
مرغان ښې سندرې وایي
سپرلی ناڅي راروان دی
غوټۍ ګل شي ښکلې خاندي
بوراګان ترینه تاویږي
هره خوا سور لاله زار دی
هره خوا مینه او ژوند دی
هره خوا په میو مست دي
هره خوا همغه ژوند دی
څنګه ومنم چې نه یې؟

کومه خوا درپسې درشم
خیال او فکر مې تسخیر دی
ننواتې درته کړمه
ځان راوښیه یې چیرې؟
سا مې بنده، بنده کیږي
په خپل ځان کې زنداني یم

ketabton.com - The Digital Library

خوب کې ته په ویښه ته يې
د سجدې ثنا مې ته يې
راته ووايه يې چيرې؟
خنګه ومنم چې نه يې؟

زه د ژوند سره عادت کړم
د شکرو خوند د راکړ
معطره د دنيا کړه
شپه او ورځ د را سينګار کړه
تور تمونه د لاهو کړل
بړبوکۍ د نسيمي کړې
په مسکاوو د کړم روږدی
هر يو غم د ترنم کړ
هر يو وير د سلامي کړ
هر يو درد د ملهمي کړ
دوزخي جانان د ښکول کړ
ترينه جوړ د اصولي کړ
خنګه ومنم چې نه يې؟

ناڅاپي هغه ورځ ښار کې

ketabton.com - The Digital Library

تورتمونه راخواره شول
مړه غمونه رالمبه شول
هره خوا د ویر نارې وې
هره خوا جوړ قیامت و
هره خوا په وینو سره وه
خلکو ویر کاوه په کلي
ټول بازار په ویر اخته و
آسمان هم ژړل په کریغو
وریځې تورې وې له غمه
لکه ځمکه چې لمبه وي
ښکلې حوره پرې پرته وي
اندامونه یې ورتیږي
له اووم آسمانه چیغې
لاندې ځمکې ته رالویږي
دا به څنګه تیره زړه وي
ځای په ځای چې نه دریږي
څنګه ومنم چې نه یې؟

د مسکاوو دور تېر شو
د خنداوو دور تېر شو

ketabton.com - The Digital Library

خوښي بورې شوې او کونډې
محبت له ښاره ووت
رڼاگانې دوزخي شوې
ترنم ستونی يې بند کړ
تا به وويل چې ژونده
زما زړه زما دلبنده
ای زړگيه ټول ژوند ته يې
ته هر څنگه زما ښه يې
دا خبرې به دې کړلې
اوس د شونډې ژبه نه شته
اوس د ناز او مينه نه شته
څنگه ووايم چې ژوند کړم؟
څنگه ومنم چې نه يې؟

خوب ارام مې په ازغيو
په سکروټو کې راگير يم
غم لا څه چې خپله وير يم
هوساينه شوه بدبخته
دنيا اور واخيست سوځېږي
د زړه کور کلی مې وران شو

ketabton.com - The Digital Library

لولپه شو، لولپه شو لولپه شو
څنګه ووايم چې نه يې
څنګه ومنم چې نه يې؟

خبرياله: د مهربانه خدای تعالی په پاک او سپېڅلي نامه! دوستانو سلام عليکم، تاسو له آريانا ټلوېزيون څخه د مرغلرې خپرونه ګورئ، هر ځای چې ياستئ، ورځ او شپه مو پخير!

د دې خپرونې په عمومي برخه کې به قدرمن مېلمه شاعر او ليکوال جمال ناصر اصولي راسره وي، تاسو يې له شعرونو او ليکنو سره آشنايي لرئ. له دوی سره به خبرې وکړو، مخکې له دې چې پوښتنې ورڅخه وکړو، نو ښه راغلاست ورته وايو!

اصولي: له تاسو مننه کوم چې ما ته مو په خپله خپرونه کې وخت راکړ او زه مو راوبللم.

خبرياله: اصولي صاحب تر ډېره پورې دوستان ستاسو له نوم سره، ستاسو له ادبياتو سره آشنايي لري، خو يو ځل بيا هم غواړو چې د مرغلرې په خپرونه کې واورو چې شاعرۍ او ليکوالۍ ته مو له کله څخه پيل وکړو، په کورنۍ کې مو نور څوک هم شاعر او ليکوال وو؟

اصولي: زموږ کورنۍ اصلن له پخوا نه يوه علمي کورنۍ ده، خو متاسفانه شاعران او ليکوالان مو په کې نه درلودل، اما پلار جان مې سياسي ليکنې

ketabton.com - The Digital Library

کوي، کله کله په مجلو کې خپرېږي.

خبرياله: له وړوکوالي څخه مو شاعري کوله؟

اصولي: هو، د شاعرانو اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه او زمزمه کول به مې، نو له ډېر وړوکوالي نه مې ورسره مينه وه او لوستل مې او شاعري مې هم له وړوکوالي نه شروع کړې ده.

خبرياله: تاسو چې د شاعرانو شعرونه او ليکنې لوستلې، کوم وخت يې پر تاسو داسې اغېز کړی چې کوم وخت شعر وليکئ او يا ليکنې وکړئ؟

اصولي: اصلن ما ډېره مينه د رحمان بابا له اشعارو سره درلوده، خوشحال خان مې لوست، ملنګ جان چې ولسي شاعر دی، د هغه اشعار مې لوستي او غني خان مې لوست، نو ډېره ملګرتيا راسره د رحمان بابا اشعارو کړې، د غني خان اشعارو کړې، خصوصن هغه حماسي اشعار چې دوی ويلي، د وطن، د ژبې او د خپل قوم په اړه، نو هغه اشعار وو چې ما ته يې هم څه راکړل او ما هم يو څه الهام ترې واخيست او همدې ډګر ته يې زه هم راوايستلم.

خبرياله: ډېر ښه، په شعر کې ستاسو مضمون تر ډېره څه شی و؟

اصولي: زه د فورم له مخې تر ډېره غزل ليکم، آزاد شعرونه ليکم او څلوريځې هم لرم، بېلابېل فورمونه پکې شته، په عموم کې که ووايم ډېر اشعار مې حماسي دي، عشقي اشعار مې ډېر لږ دي، البته کوښښ کوم چې ويې ليکم، مګر ليکلی يې نه شم.

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: ياني الهام مو هماغه حماسي دی؟

اصولي: بالکل او خوند راکوي چې حماسي شعرونه ووايم او وليکم او بيا يې زمزمه کړم او خوند ترې واخلم.

خبرياله: څومره چې ويل کېږي، دا هم ټول په الهام پورې اړه لري، ياني چې څنګه الهام چا ته راشي، هماغسې يې ليکي، ياني په زور يو څوک شعر نه شي ليکلی، که داسې نه ده؟

اصولي: بالکل، اوس داسې هم کله کله کېږي، چې زه د شعر شپږ بيتونه وليکم، خو اووم بيت چې راځخه پاتې شي بيا يې بل وخت نشم ليکلی، ياني تر هغې بايد زه ورته انتظار شم چې يوه انګېزه پيدا کړم، تر څو هغه نيمګړی شعر بشپړ کړم. نو له يوې انګېزې پرته به ډېره مشکله وي چې څوک خپل نيمګړی شعر بشپړ کړي. شاعران هم بيا په څو ډوله دي، ځينې يې فی‌البديهه شاعران دي، چې موږ يې په خوست ولايت کې لرو، په پکتيا کې هم شته چې فی‌البديهه اشعار وايي او دوی ورته (شوری) او لغات وايي. مستقيمن يو شاعر له بل شاعر سره په ترنم کې د يو بل مقابله کوي او يو د بل ځواب وايي او همالته يې جوړوي، خو هغه د فولکلوريک يا ولسي ادبياتو يوه برخه ده، چې په فولکلور کې پرې بحث کولای شو، مګر اشعار چې يو شاعر يې ليکي او ورته کېني نو بايد يوه انګېزه موجوده وي، د انګېزې له مخې يې بايد وليکي، نو انګېزه چې نه وي، خورا مشکله ده چې يو شاعر دې شعر وليکي او د دې لپاره چې يو ښه شعر وليکل شي، نو بايد چې يوه ښه انګېزه موجوده وي.

خبرياله: ستاسو شعرونه په کورنۍ کې څوک وايي او څوک يې خوښوي؟

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: زما اشعار خو په کورنۍ کې چې ماشاءالله ډېره لویه کورنۍ ده، ماشاءالله ورونه ډېر لرو، د ترو زامن همداسې، نور خپلوان، نو فکر کړم چې زما اشعار یې ډېر خوښېږي، د ترو د زامنو مې خوښېږي، د ورڼو مې خوښېږي او بل ورور هم لرم، هغه هم کله ناکله ځینې شعرونه لیکي.

خبریاله: نو که ستاسو خوښه وي، د خپرونې په دې برخه کې ستاسو د دوستانو چې ستاسو شعرونه یې لوستي دي او تر څنګ یې که مو وکیل صاحب پیدا کړ، په دې اړه به د هغوی نظر هم راواخلو.

اصولي: ولې نه، دا به ډېره ښه وه.

خبریاله: لیدونکو په دې شېبو کې راځئ چې وګورو د اصولي صاحب شعرونه چې د دوی دوستانو لوستي او لولي یې، څه نظر پرې لري:

بختیار صافی: جمال ناصر اصولي تقریبن د پینځو کلونو راپدېخوا زه پېژنم او خصوصن هغه وخت زموږ ملګرتیا شوه چې جمال ناصر اصولي د اربکي جریدې مسول مدیر و. زما یې شعرونه او لیکنې ډېرې خوښېږي، ډېر تکړه ځوان دی او د دغو موضوعاتو لپاره ښه انرژي لري، د شعرونو یوه ښه ټولګه یې هم راغونډه کړې ده چې د (پردېسی ترووږمي) په نامه په مارکېټ کې پیدا کېږي.(اوس دوهمه شعري ټولګه هم خپره شوې ده چې درد نومیږي). شعرونه یې په وبپاڼو، اخبارونو کې، حتا دیکلمه شوي شعرونه یې هم پیدا کېږي، زما ورسره ډېر شوق دی. د اصولي صاحب په شعرونو کې یوه خاصه ځانګړتیا دا ده چې کله یې غوښتي په یوه موضوع باندې شعر ولیکي، نو هغه د موضوع ټول اړخونه یې سنجولي دي، لکه د ده په زیاتره شعرونو کې د ده ملي احساسات پیدا کولی شئ، د ده د مسافرۍ

ketabton.com - The Digital Library

مشکلات یا نور هغه موضوعات چې له اوسني وخت سره تماس لري، دغو ټولو موضوعاتو ته یې پکې ګوتڅنډنه او اشاره کړې ده. په جمال ناصر اصولي کې یوه بله ځانګړنه دا ده چې له دې نه علاوه چې شعري قلم لري، له دې سربېره په نورو ادبي موضوعاتو کې هم ډېر تکړه دی. همدا شان سیاسي لیکنې هم کوي او د هېواد په معتبرو رسنیو کې د سیاسي کارپوه په حیث ګډون کوي، چې زما ډېر خوښېږي.

د جمال ناصر اصولي فرهنګي هڅې هم تر ډېره، چې زه په جریان کې یم، هغه دا دي چې د خوست د ځوانانو د یووالي خوځښت فعال غړی دی، او ځیني ناچاپ شوي آثار یې، په نثر او نظم کې هم شته چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي،(سیاسي جګړې کتاب یې اوس اوس له چاپه راوتلی دی). همېشه په دغه برخه کې له هغو کسانو سره هم مالي مرسته کوي، چې کتابونه یې لیکلی دي، خو د چاپولو وس یې نه لري، نو عومن په فرهنګي هڅو کې چې د ده کومه ونډه ده، واقعن باید په ښه سترګه ورته وګورو، او په دې موضوعاتو کې ډېر تکړه ځوان دی، زما نږدې دوست دی، نو په دې خاطر چې د ده په باره کې ځومره هم وغږېږم نو کمه ده. د ده په باره کې به زما همدومره پیغام بس وي.

عبدالحلیم همت صاحب (*د عدلیې وزارت اداري او مالي رییس*): د اصولي صاحب په هکله، څومره چې یې زه پېژنم، ما او اصولي صاحب به د شپې پوهنتون یو ځای وایه، نو د ده شخصیت ډېر لوړ شخصیت دی او زه یې له نږدې پېژنم، ځکه ما له ده سره د شپې او ورځې مجلسونه کړي دي. اصولي صاحب واقعن یو هغه دردېدلی افغان دی چې د افغانانو په درد باندې دردېږي او پر ښو یې خوشحالېږي او یو ربښتینی، پښتون او د کلیوالو په

ketabton.com - The Digital Library

خبره نر افغان دی، او زه ډېر احترام ورته لرم، همداراز نه یوازې دا چې اصولي صاحب خپله ښه انسان دی، بلکې له یوې ښې کورنۍ څخه دی، د ده کورنۍ سلسله ډېره لوړه سلسله ده، عالمه کورنۍ او دی هم خپله عالم انسان دی.

ketabton.com - The Digital Library

شاعري او ليکوالي يوه بېله نړۍ ده

پينځمه مرکه

خبرياله (مسکا نيازۍ): قدرمنو ليدونکو بيا هم تاسو ته ښه راغلاست وايمه. ليدونکو تاسو ته به معلومه وي چې د خپرونې دغه برخه موږ شعر او شاعرۍ ته ځانګړې کړې ده، له موږ سره يو دروند شاعر هم مېلمه دی، نو له ده سره به موږ خبرې اترې لرو، د شعر او شاعرۍ په اړه له موږ سره پاتې شئ.

خبريال(کمال): دوستانو د خپرونې په دې برخه کې له موږ سره قدرمن مېلمه ليکوال او شاعر جمال ناصر اصولي مېلمه دی، چې ښه راغلاست ورته وايو. د اصولي صاحب شاعري ښکلې شاعري ده، د ده شعرونه موږ اورېدلي دي، نو ډېره مننه ترې کوم چې ستوډيو ته راغلی. دوستانو تاسو

ketabton.com - The Digital Library

ته به هم شعرونه ووايي، د شعر او شاعرۍ په اړه به ترې پوښتنې وکړو، ښه راغلاست درته وايو اصولي صاحب چې زموږ بلنه مو ومنله.

اصولي: کور آباد، ډېره مننه!

خبرياله: خوشحاله اوسئ اصولي صاحب، دا چې په خپرونه کې له موږ سره ياستئ، موږ خوشحاله يو او نن به په شعر او شاعرۍ خبرې کوو، ځکه په افغانستان کې د شعر او شاعرۍ مينه‌وال ډېر زيات دي او ډېر خلک ورته لېواله هم دي. راځو دېته چې پر شعر او شاعرۍ وغږېږئ چې تاسو څومره شاعري کړې ده، له کومه وخته مو پيل کړې، او ستاسو په نظر يو ښه شعر کوم شعر ته ويلی شو؟

اصولي: د لوی او ښوونکي خدای په نامه. شاعري يوه بېله دنيا ده، په دې دنيا کې ټول وګړي نه اوسېږي، ځينې وکړي دې نړۍ ته لاره پيدا کوي، خوږه دنيا ده، د عاطفې او لطافت ډکه دنيا ده. زه د ښوونځي په څلورم او پينځم ټولګي کې وم چې اشعار مې لوستل، خوند يې راکاوه.

يوه خاطره درته ووايم، د ډاکټر صاحب نجيب په وخت کې په ملي راډيو تلوېزيون کې د ماشومانو خپرونه وه او شاهنواز جانباز دلته د ښوونې او روزنې د ادارې مشر و، نو زه به دې خپرونې ته ډېر راتلم، يوه ورځ راغلمه د کاوون توپاني شعر مې راوړی و، نو زه پر دې نه پوهېدم چې دا تخلص چې د کاوون توپاني دی، که دا خپل تخلص پکې واچوم، يانې دا بيا ادبي غلا کېږي که نه، خو ماشوم وم او ما همداسې کړي وو. کله به چې دلته راتلم نو اول به شاهنواز جانباز ته ورتلم، خدای يې دې ژوندی لري اوس په استراليا کې دی، يوه ورځ چې ورغلم ويل يې نن دې څه راوړي چې په

ketabton.com - The Digital Library

خپرونه کې یې ووایې؟ نو ما بیا یو انقلابي شعر ورته ووایه، ویل یې چې دا شعر دې خپل دی؟ ما ویل نه خپل مې نه دی. ویل یې نو ولې دې خپل تخلص پکې کارولی؟ نو ما ورته ویل چې دا نو اوس غلط کار دی؟ ویل یې هو دا ناسم کار دی، دا بیا مه کوه. نو بیا مې هغه خبره له ځانه سره نوټ کړه او پر دې مې فکر شروع کړ چې زه به څنګه شعر لیکم.

ما له پخوا، له وړکتوبه د بېلابېلو شاعرانو اشعار لوستل، کله چې د انقلاب دوره په تېرېدو شوه او اسلامي دوره راغله، په هغې کې ډېر وخت موږ درلود چې مطالعه وکړو، بیا مو نو په اوایلو کې غني خان، رحمان بابا، لکه څنګه چې ټول شاعران همدا لولي، خوشحال خان زموږ کلاسیک شاعران ولوستل او له دوی څخه مې همدا انګېزه را پیدا شوه. اشعار مې لیکل خو له ځان سره مې ساتل نه، ځکه په ارزښت یې نه پوهېدم، خو کرار کرار مې بیا ځینې اشعار چې لرل، له هغو څخه مې بیا ډېر وروسته په ۲۰۰۲ کال کې د «پردېسۍ ترووږمي» په نامه یوه شعري ټولګه چاپ کړه، خو وروسته بیا پر دې پوه شوم چې ما د دې ټولګې په چاپ کې یو څه بېړه کړې او په همدې خاطر مې بیا تر ننه پورې چې ډېر کلونه واوښتل بیا بله ټولګه چاپ نه کړه، خو ډېر اشعار لرم چې که وخت مساعد شي، زه به هغه شعرونه، ورسره په څنګ کې ناول او لنډې کیسې دي، هغه به چاپوم، همداراز ځینې سیاسي مرکې دي چې له رسنۍ سره مې کړې دي، تابیا لرم چې هغه هم د کتاب په بڼه راوباسم، یانې تقریبین تر پینځه شپږو ناچاپ اثار دي، خو ځینې وایي چې چاپ نه وي، هغو ته اثر نه شو ویلی، دا رښتیا ده، کله چې چاپ شي، بیا هغې ته اثر وایو، اوس یوازې یو اثر لرم، هماغه مو شعري ټولګه ده.

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: ډېر عالي، ډېر په زړهپورې ښاغلی اصولي صاحب ستاسو آواز هم ژورنالیست ته پاتې کېږي، مثلن که چېرې تاسو راډیویي خپرونې وړاندې کوئ، نو د ژورنالیستۍ لپاره مو ډېر ښه آواز دی، د لیکوالۍ لپاره، ځکه دا آواز چې دی ډېر اثر لري.

اصولي: کاروان صاحب یوه ورځ راته ویل، بده دربانديې ونه لګېږي یوه خبره درته کوم وايي غږ دې ډېر ښکلی دی، خو کاش چې غزل دې د ټکر غوندې ویلی، یانې سندرې دې ویلی هاهاها!

خبرياله: هاهاها، ښه، اصولي صاحب راځو شعر ته او پر دې باندې خبره کوو چې ډېر شاعران وايي چې هر لیکوال شاعر کېدلی شي، مګر هر شاعر لیکوال کېدلی نه شي، چې دا ډېره مهمه خبره ده. تاسو څومره له لیکوالۍ سره مینه لرئ او څومره لیکوالي کوئ، ځکه شعر او شاعري خو اوس په افغانستان کې خورا ډېره شوې ده، فطرتن هم که وګورو دا د پښتو ژبه او د پښتنو کلتور داسې دی چې پښتانه زیاتره شاعران دي او په دې برخه کې هغه ښه بېلګه يې لنډۍ دي. لنډۍ په پښتو کې هغه اشعار دي چې هر پښتون او هره پښتنه يې ویلای شي، ځکه که ووایو چې ما به مبالغه کړې وي چې ټول پښتانه شاعران دي، نو داسې هم نه ده خو لنډۍ او دېته ورته نور هغه څه چې په پښتو ولسي ادبیاتو کې دي، له دې څخه معلومېږي چې پښتانه له شعر او شاعرۍ سره ډېره علاقه لري.

لیکوالي مو څومره کړې ده، تاسو مخکې د ناول یادونه وکړه، په ناولونو مو کار کړی دی؟

اصولي: لیکوالي رښتیا هم یوه بېله دنیا وي، خو له یو بل سره نږدې یانې

ketabton.com - The Digital Library

یو له بل سره تړاو لري، خو شعر زما په آند له لیکوالی یا له نثر څخه سخت دی، هر هغه څه چې موزون وي، له ساده خبرو څخه بېلېږي او سختېږي هم، نو پر دې اساس زما په نظر چې لیکوالي به آسانه وي، شعر، البته مونږ او تاسو چې وایو چې شاعران دي، خو هغه شعر ته چې شعر ویل کېږي، هغه بیا لږ دي. شعر هر څوک لیکي، زه یې هم لیکم، مګر ځانته شاعر نه وایم، نو چا ته چې شاعر ویل کېدای شي او حساب پرې کېدای شي هغه شاعران بیا کم دي.

هو، لیکوالي مې هم کړې، ډېری وخت په ځینو مقالو کار کوم، اوس خو دا د شعر د دنیا تر څنګ سیاسي ژوند ته هم داخل شوی یم، سیاسي لیکنې کوم، ډېر ورځني موضوعات یاداشت کوم، چې په راتلونکي کې به هغه څه وي چې ټولنې ته نه وي راوتلي، یانې ټولنې نه وي لیدلي، خو ما لیدلي وي، هماغه به د افغانستان له ځوانانو سره شریکوم، چې د ملت په ګټه وي، د ملي ارزښتونو په ګټه وي، د ولس په ګټه وي، لیکوالي رښتیا هم چې د شعر تر څنګ یوه بله ښکلې دنیا ده او...

خبریاله: هنر هم دی!

اصولي: بالکل یو هنر دی، یانې مونږ چې یوه پدیده په بله پدیده اړوو، دېته هنر وایي، یانې مونږ چې عادي خبرې خوږې کوو، هنري کوو یې نو دا هم آسانه کار نه دی، او په لیکوالانو کې هم اوس ډېر داسې دي چې عادي خبرې کوي، مګر ځینې خلک بیا هغه عادي خبرې تر خلکو ډېرې خوږې رسوي او خلک یې هم په ډېر خوند سره اوري، لولي یې. نو دواړه بېلې دنیاوې دي، هر لیکوال شاعر نه دی، او هر شاعر بیا لیکوال نه دی.

ketabton.com - The Digital Library

خبريال: زما په اند هم چې شاعري ما ته سخت کار ښکاري او هر څوک شعر نه شي ليکلی، خو ليکوالي بيا آسانه ده او هر څوک يې کولی شي، ځکه چې روانه او سليسه ده، خو شعر بيا د ځينو شاعرانو په اند تر څو چې د شعر ښاپېرۍ دربانديې ناسته نه وي، نو شعر نه شو ليکلی. اوس راځو له تاسو څخه يو شعر اورو:

اصولي: حتماً ولې نه، ما خپل شعرونه ډېر نه دي راوړي، خو يو آزاد نظم دی:

ژوند ما سره مينه کوله
د جنون له تورو تيارو يې ساتلی وم
هره غېږ کې يې د مشکو خوشبويي خوره وه
هره مسکا يې د ژوند ساه وه
هره لمحه يې د روح غذا وه
ژوند ما سره مينه کوله
خو يو ناڅاپه مې د خوشحالۍ په کور کې
د رڼاګانو برج را ونړېده
تيارې انګړ ونيوه
د هرې خونې وره کې
بلاوې لنګې شولې
غوغاوې ګډې شولې
د رڼاګانو اور کې
پاتې سکروټې شولې
ژوند ما سره مينه کوله

ketabton.com - The Digital Library

ژوند ما سره مینه کوله
اوس مې د کور چاپېریال ساندې ویرونه وایي
زما په وره یې د تیارې نوم لیکلی
د ناروغۍ په څا کې
د زړه ټکور لوېدلی
ژوند ما سره مینه کوله

خبریاله: ډېر ښه، ډېر په زړه‌پورې، ښاغلی اصولي کله چې شاعر شعر لیکي، نو په داسې بېلابېلو موضوعاتو یې څرخوي چې حقایق ټولنې ته وړاندې کړي، یا د شعر په منځ کې پیغام وي، د شعر د اصولو په مراعات سره یې ټولنې ته وړاندې کړي، او کله چې د شاعر شعر اورې له هغې څخه به خوند اخلې، بیا شعر په خپل منځ کې ځینې خاص فورمونه لري، غزل دی، مسدس، مثلث لکه تا چې دغه آزاد نظم ووې، تاسو په کوم یوه فورم کې خوشحاله یاست. زه چې ګورم ډېر شاعران غزل ډېر لیکي او وایي چې غزل د شعر د ټولو فورمونو پاچا دی. په دې اړه ستاسو نظر را واخلو.

اصولي: زه له تاسو سره موافق یم، هغه چوکاټ چې نور اشعار یې لري، غزل له هغو یو څه خاص دی، یانې په هر بیت کې یې بېل بېل موضوعات را اخیستل کېدای شي، غزل خوږ دی، غزل روان دی، غزل په یوه څپه تر پایه پورې روان وي، نو د غزل فورم رښتیا هم چې خوږ دی، خو ځینې نور فورمونه دي چې پښتو یې له پخوا لري، لکه لنډۍ، لکه ځینې سروکي، کاکړۍ او دې ورته نور پښتو فورمونه چې دي، هغه بیا لا خوندور وي، که څه هم د کتاب په بڼه لږ راغلي، مګر په کلیو او باندو کې یې پښتانه لا زمزمه کوي، د دوی لپاره بیا هماغه خوندور دی، د دوی لپاره آسان دی، د

ketabton.com - The Digital Library

دوی لپاره له معنا ډک دی، دوی همېشه هغه مطالعه کوي او له هغوی خوند اخلي.

زما په نظر د ټولنې لپاره به هغه شعر ډېر خوږ وي چې ټولنې په طبيعي ډول زيږولی وي. اوس راځو لنډۍ ته، پښتو لنډۍ لري چې د دنيا په هېڅ يوه ژبه کې د لنډۍ غوندې فورم وجود نه لري، خو دېته ورته يو فورم دی چې جاپان يې لري چې هغه هايکو ده، خو هغه بېل شی دی. هايکو هم څومره چې په جاپاني کې خوند کوي، هومره بيا په پښتو کې خوند نه کوي.

خبريال: هايکو په پښتو کې متاسفانه ډېر کسان ليکلی هم نه شي، ځکه د دې فورم هغه اصلي شکل ورته معلوم نه دی، بېخي بل شی ليکي.

اصولي: هو، بالکل هېڅ امکان نه لري، چې د جاپانيانو غوندې د يې وليکي.

خبرياله: يانې موږ دا فورم نه لرو؟

اصولي: هو، هغه عروضي فورمونه چې له عربي څخه پښتو ته راځي او په هغه ډول موږ شعر وليکو، نو د پښتو شعر خوند بدلېږي، يانې چا چې کوشش کړی چې په عربي عروضو شعر وليکي، د پښتو شعر هغه خوند بدلېږي، نه ليکل کېږي، ځکه پښتو ځانته يوه ژبه ده او عربي ځانته. که موږ ووايو چې ټپه يا لنډۍ دې په عربي کې وليکل شي، نو هېڅ امکان نه لري چې هسې خوند دې ولري.

خبرياله: که لنډۍ ترجمه هم شي، نو خوند يې ځي؟

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: بالکل. هرې ژبې ته يو شعر په عين عروضو ځي، يانې په هماغه سيستم باندې ځي، نو هيڅ امکان نه لري چې هغسې خوند دې وکړي، مګر دلته په يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. مثلاً:

که په ميوند کې شهيد نه شوې،
خدايږو لاليه بې ننګۍ ته دې ساتينه!

پر همدې يوه لنډۍ باندې کتابونه ليکل کېږي. د پښتنو عادات، د پښتنو تورې، د پښتنو غيرت، بې ننګي، د ښځو غيرت، ننګ، يانې ډېر څه يې په غېږه کې رانغاړلي وي، او ټولنې ته يې وړاندې کړي وي. مطلب که څوک وغواړي چې کتابونه پرې وليکي، نو کتابونه هم پرې ليکل کېداى شي، خو په بله ژبه کې بيا خوند نه کوي، ځکه له مانا او مفهومه به خالي وي.

خبريال: ډېره مننه. اصولي صاحب کله چې موږ وايو چې دغه يو ښه شعر دی، يا خلک وايي چې دا يو ښه شعر دی. دغه ښه شعر به کوم وي، آيا په دې کې به هدف ښه وي، که تخيل به يې ښه وي، ښه مفهوم ولري، ښه تصوير ولري، کوم توکي يو شعر ښه شعر کولاى شي؟

اصولي: ګورئ که په لنډ ډول ووايو، ښکلى شعر هغه دی چې د لوستونکي خوښ شي، خو شاعران يې بيا په بېل ډول تعريفوي، هغوی وايي چې د ښه شعر ژبه خوږه وي، څپې يې پوره وي، تصوير ولري، خيال ولري، يانې هغه پينځه توکي دي چې هغه بايد پکې پرځاى وي، خو زه وايم چې هره موزونه وينا چې لوستونکي ته خوند ورکړي، هماغه ښکلى شعر دی.

په لويه کې که ووايو، اشعار بايد د ټولنو پر ناخوالو را وګرځي، د هغه وخت

ketabton.com - The Digital Library

د ناخوالو پر مسايلو بحث وکړي، او د هغوی تعريف وکړي. ۳۵۰۰ کاله مخکې په مصر کې لومړنی شعر ايجاد شو. د مصر يوه مذهبي مدرسه وه چې په هغه کې ديني درس ورکول کېده، په هغه کې يو معلم و، چې لومړنی شعر يې وليکه. ده وويل چې که شعر د ليلا په شونډو، په زلفو، په ښايست راوڅرخي هغه شعر نه دی، بلکې شعر هغه دی چې د ولس ورځني مسايل را اوچت کړي او تر لوستونکي يې ورسوي، په خوندوره بڼه يې تصوير کړي، انځور يې کړي، او خلکو ته يې وړاندې کړي.

طنز څومره خوږ دی. طنز اصلاً هغه څه دي چې يوه چا ته وايې چې ستا وېښتان ښه نه دي، پر سر دې وېښتان نشته، ستا قد ټيټ دی، ته چاغ يې، ته ډنگر يې، يانې بد توصيف يې کوي، خو طنز دا ټول په ډېر خوندور ډول تصويروي، يانې خپله هماغه شخص چې نيوکه پرې کېږي، هغوی هم ورته خاندي، ده ته يې رسوي، يانې دا يو بېل هنر دی.

په همدې ډول شعر هم بايد خوږ وي، د ټولنې هغه اصلي ستونزې را ولاړې کړي، انځور يې کړي او ټولنې ته يې ورسوي.

خبرياله: مننه کوم، اصولي صاحب طبعيت، چاپېريال پر شاعر څومره اغېز کوي، مثلاً تاسو د کابل ښار ته راغلي ياست، خو که دلته وگرځې، نو شين فصل، يانې ځمکه به ونه گورې، همداسې که خوست ته ولاړ شې، مثلاً د خوست غرونه وگورې، د هغو طبيعي منظرې وگورې، څومره اغېز درباندې کوي، شاعران خو وايي چې هغه سيمه، چاپېريال ډېر اغېز لري؟

اصولي: گورئ شاعران دوه ډوله دي، يو هغه دي چې هر وخت وغواړي شعر ليکلی شي، بل هغه دي چې يو الهام يا يوه انگېزه ورته پيدا نشي، نو

ketabton.com - The Digital Library

تر هغه شعر نه شي ليکلی.

اوس زه چې دا اوس وغواړم يو بيت شعر هم نه شم ليکلی، يوه نيم‌بيتي به جوړه کړم، بله به راځخه پاتې وي، يا به يې وزن خراب وي او يا به يې څپې کمې وي، مګر داسې هم کېږي چې يوه طبيعي انګېزه راته پيدا شي، چې بيا په پينځو دقيقو کې هم يو غزل ليکلی شم يا يو ښه نظم ليکم. طبيعي انګېزې په شاعر تاثير کوي، او له طبعيت څخه انګېزه اخلي. دا انګېزه طبيعي ده، چې شاعر ته پيدا کېږي او ځينې خلک دېته بيا الهام وايي.

نو بالکل هغه څه چې په طبيعت کې دي، د طبيعت په ليد کې دي، د هغې څخه شاعر يو ډول انګېزه اخلي، البته طبيعت يې ورکوي دا انګېزه، متاثره کېږي ترې، نو له دې انګېزې پرته هېڅ وخت شعر نه ليکل کېږي، يانې په خپګان کې شعر ليکل کېږي، په ډېره خوشحالۍ کې شعر ليکل کېږي، همداراز ډېری شاعران له مينې څخه اغېزمن کېږي او شعر ليکي، ډېری بيا پر يوه بل شي شعر ليکي، مثلاً يو کس اوښ درلود، نو ډېر اشعار به يې د اوښان له صفاتو ډک وو، ډېری شاعران چې په کلي کې اوسېدلي وي، د کلي په اړه ډېر اشعار لري، يو څوک د درياب په مورد شعرونه ليکي او داسې نور...

خبرياله: مثلاً لايق صاحب غره ته ډېره شاعري کړې، يانې غر يې ډېر ستايلی دی؟

اصولي: بالکل.

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: ياني داسې شاعران به هم وي چې په شعرونو کې يې خپل ځان ډېر ستايلی وي؟

اصولي: بالکل، داسې هم ډېر شته دي، نه يوازې دا چې ډېر شاعران دي، بلکې هېڅ شاعر نشته دی چې د ځان توصيف ونه کړي. شاعرانو ته هغه خپل شعر تر ټولو ښکلی ښکاري، او ډېر دا وايي چې دا زما په اشعارو که چا نيوکه وکړه، دا په دې مانا چې زما زوی ته يې څپېړه ورکړه، زما اولاد ته يې څپېړه ورکړه.

خبريال: بالکل، ډېره مننه اصولي صاحب د خپرونې په دې برخه کې ستاسو يو بل شعر به واورو.

جمال ناصر اصولي: زه به يو غزل درته ووايم:

کافر

وايـــي چـــې غونـــډ افغانســـتان کـــافر دی
ستاســـو جومـــات، ستاســـو قـــرآن کـــافر دی

زمـــوږ لمونځونـــو ځخـــه ســـاه وباســـي
لانـدې مـو ځمکـه، پـاس آسـمان کـافر دی

وايـــي ســـبا، پـــرون او نـــن مـــو وژنـــو
نـــن مـــو غنـــي، پـــرون امـــان کـــافر دی

ketabton.com - The Digital Library

وايـــــي دا خـــــاوره بايـــــد لولپـــــه شـــــي
خوســـت مـــو كـــافر دی، بدخشـــان كـــافر دی

ستاســـــو تنـــــدي د لګولـــــو نـــــه دي
هـــم مـــو قبلـــه هـــم جانـــان كـــافر دی

اصـــــولي ښـــــار كـــــې مرثيـــــې وريـــــږي
خنـــــده كـــــافره ده، خنـــــدان كـــــافر دی

خبرياله: ډېر ښه، ښکلی غزل و، څلور دقيقې وخت نور هم لرو، وروستۍ پوښتنه کوم، هغه دا چې اوس خو ډېر کسان شعرونه ليکي، همداراز د شعر تر څنګ ليکل هم کوي، نو د ليکوالۍ په برخه کې د دوی فعاليتونه څومره ګټور دي؟

اصولي: زه به يو وړوکی پيغام وړاندې کړم، که موږ وغواړو چې خپله ټولنه د سيالانو سياله کړو، نو موږ يې يوازې د شعر په وسيله نشو سياله کولی، نو ښه ده چې زموږ شاعران، ليکوالان په کومه برخه کې چې تخصص لري، په هماغه برخه کې د دوی علمي کتابونه ترجمه کړي، په علمي کتابونو دې کار وکړي، زموږ ټولنه هلته پرمختګ کوي، چې موږ طبي کتابونه ولرو، موږ په عموم کې علمي کتابونه ولرو، موږ له ايراني کتابونو څخه خلاص شو، موږ له پاکستاني کتابونو څخه خلاص شو، موږ له انګريزي کتابونو څخه خلاص شو، بلکې په خپله پښتو کتابونه ولرو، بيا هلته تر يوه حده موږ کولای شو چې له دوی سره په علمي ډګر کې سيالي

ketabton.com - The Digital Library

وکړو، داسې هېڅ وخت نه کېږي چې یو کتاب راوتلی وي، خو په ایران کې بیا په فارسي ترجمه شوی نه وي، مګر په افغانستان کې دې موضوع ته هېڅ توجه نه شوې او نه کېږي ورته.

په لویه کې موږ باید بهرني کتابونه، علمي کتابونه چې په هره ژبه کې دي، راواخلو او ویې ژباړو. یو شاعر دی، چې ډاکټر هم دی، هغه د دې طب کتابونه را وژباړي، کوښښ دې وکړي، یو کتاب دې په ټول عمر کې وژباړي خو دا کار دې وکړي. یو انجینیر دی له شاعرۍ او لیکوالۍ سره مینه لري، هغه دې انجینیرۍ په برخه کې یو کتاب را وژباړي، یوه مقاله دې را وژباړي، انټرنټ ته دې یې ورکړي، خپره دې یې کړي.

خبریال: ډېره مننه اصولي صاحب، ښو ټکو ته مو اشاره وکړه، زموږ د خپرونې وخت په همدې ځای پایته ورسېد، له تاسو ډېره مننه کوم او تاسو ته په خپلو چارو کې ډېر بریالیتوب غواړم.

جمال ناصر اصولي: خوشحاله اوسئ.

ketabton.com - The Digital Library

شاعري ناکسبي هنر دی

ديکليمه:

تا يو څه را زده کړل
دومره مينه د راکړه
چې د زړه په هره برخه کې ګرانښت را ګډ شو
اوس چې ته نه يې
ستا په خالق مېين شوی يم
هرې غړېدا ته يې اوښکې تويوم
مخ په مخ يې ښکلوم
او په نيمو شپو ورته اوږدې اوږدې سجدې لګوم
د (ته لوړ يې) جملې په ويلو، تندی په ځمکه وهم
يواځې د ده ثنا کوم
يواځې دی ستايم
يواځې دی ښکلوم
ستا د ښايست خالق خورا ښکلی دی
ستا د جلوې مصور ډېر هنرمند

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: گرانو او قدرمنو ليدونكو سلامونه مې ومنئ، زموږ د ننني خپرونې ميلمه جمال ناصر اصولي دی، چې له ده سره ادبي بحث لرو، د ده ادبي ژوند څېړو، اصولي صاحب ښه راغلئ خپرونې ته:

اصولي: مننه چې زه مو را وبللم، ما ته مو وخت راكړ.

خبرياله: اصولي صاحب نن به راشو ستاسو ادبي ژوند ته، د ليدونكو سره به دا پوښتنې وي، چې تاسو همېشه په سياسي بحثونو كې وئ، او نن راځئ په ادبي بحث كې گډون كوئ، كېدای شي ستاسو له شعر سره تر ډېره پورې څوک اشنايي ونه لري، ستاسو له ادبي ژوند سره، نو غواړو چې نن يې ورسره آشنا كړو. پيل به له تاسو وكړو، كله چې تاسو په خوست كې اوسېدلئ، د خوست د ښكلاوو، د طبعيتونو تاثير و، چې شعر مو وليكه؟ كه لكه نور شاعران چې وايي، په وطن كې مو جنگ و، ځكه مو شعر وليكه او يا هم نور څه تاثيرات وو؟

اصولي: داسې ده چې د شعر ليكنه يا هغه څوک چې شعر ليكي، پر هغوی بېلابېلې اغېزې كېدای شي، چې يو څوک شعر ليكلو ته هڅوي، زه فكر كوم چې د طبعيت ښكلا، د طبيعت مصيبتونه، د ژوند هڅې، د ژوند رمزونه، د ژوند كړه وړه، دا هغه څه دي چې په رښتيا هم سړی شعر ليكلو ته هڅوي او شاعر شي. او داسې هم ويلی شو، چې شاعر دغه شعر كسبي نه دی زده كړی، بلكې په فطري ډول ورته پيدا شوی دی، ځكه شعر يوه كسبي پديده نه، بلكې يوه فطري پديده ده، چې ځينو خلكو ته پروردگار وركړې ده.

زه خو وايم هغه څوک چې شاعر وي، هغه څوک چې د شعر په ژبه پوهېږي،

ketabton.com - The Digital Library

هغه څوک چې شعر لوستلی شي او خوند ترې اخيستلی شي، دوی به يو بېل ذوق لري، دوی به يو خوندور ذوق لري، چون شاعر همېشه هغه جذبات، هغه احساسات، هغه د طبعيت ښکلاوې، هغه د ژوند ښکلاوې، هغه انساني ښکلاوې، هغه غميزې، هغه کږه وږه چې يو عادي کس يې هېڅ وخت نشي انځورولی او نه يې ليدلی شي، شاعر او ليکوال هغه راباسي او د کاغذ پر مخ يې انځوروي، ساه ورکوي، هغه څه ته ساه ورکوي چې بل څوک يې حتا ليدلی نه شي، نو زه فکر کوم د شاعر يوه ځانګړنه دا هم ده، او شاعر د دغو ټولو کږو وږو څخه چې ما وويل د دغو ټولو څخه الهام اخلي او خپل شعر را پيدا کوي او خپل شعر ته د کاغذ پر مخ ساه ورکوي.

خبرياله: تاسو په خپلو شعرونو کې د طبعيت ښکلا ډېره انځور کړې، د طبعيت ښکلا ته مو ډېره ساه ورکړې ده، يا هم د انسانانو ښکلا ته، يا هم غميزو پر تاسو تاثير کړی؟

اصولي: ما په شعرونو کې اصلاً د هېواد ناخوالې ډېرې انځور کړې، چون چې زه په جنګ کې زيږېدلی يم او تر اوسه په جنګ کې اوسم، تقريباً دېرش پنځه دېرش کاله کېږي چې په افغانستان کې همدا جنګ دی، دلته بې له جنګ موږ څه نه دي ليدلي او تل مو همدا اورېدلي چې دلته څوک زخميان شوي، چېرته چاودنه شوې، څوک شهيدان شوي، ماشوم، کونډه، غريب، بې وسه، دا هغه مسايل دي چې موږ او تاسو اورېدلي او اورو يې او همدا مسايل دي چې پر يوه شاعر تاثير کوي او هغه څه انځوروي چې هغه ويني.

ketabton.com - The Digital Library

دیکلیمه:

هلتــــه عشـــق او محبـــت دی
دلتـــــه جهــــل ونفـــــرت دی

هلتـــه جـــام د ســـاقي لاس کـــي
دلتـــه ســـرو وینـــو ســـرقت دی

هلتـــه وایـــي چـــي بربنـــډ یـــو
زه بربنـــډ پـــه خولـــه غیـــرت دی

یـــو خـــوا عـــدل بـــل خـــوا قتـــل
کـــوم دوزخ کـــوم یـــو جنـــت دی

زمـــا تـــوره ســـتا قلـــم دی
خنگـــه بـــل رنـــگ طفالـــت دی

د اســـمان لـــه بیابانـــــه
را خـــور شـــوی کـــوم ذلـــت دی

ketabton.com - The Digital Library

لاس مـــي ســـتا جيـــب تـــه نيـــولی
زه پښـــتون وايـــم خيـــرت دی

اوس راځـــه الله(ج) د مـــل شـــه
زمـــا لالتهـــين لا هـــسي تـــت دی

تـــل مـــي ورور لـــه پښـــو نيـــولی
دا اســـلام نـــدی عـــادت دی

زه د ديـــن غيـــرت دعـــوه کـــړم
لـــوخ تـــور ځتهـــو مـــی عـــزت دی

پـــه لـــر کلـــي ميخـــاني دي
پـــه بـــر کلـــي قبـــارت دی

هلتـــه مچـــي دلتـــه لاړي
اصـــولي وايـــه کـــوم پـــت دی

خبرياله: که د خپروني په دې برخه کې ستاسو يو شعر واورو چې ليدونکو ته هم معلومه شي چې تاسو په خپل شعر کې څه ډول انځورګري کړې ده؟

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: په دواړو سترګو، یو شعر به درته ووایم.

مــوږه د اور پــه پوکــو نــاڅو خپلــه نــه ګــډېږو
مــوږ د ډالــر او کلــدارو پــه ويــر نــه مړيــږو

منـو چـې ټـول عمـر مـو وينـه پـه اسـلام ورکـړې
خـو يـو عـادت لـرو پيسـو بانـدې هـيڅ نـه بسـيږو

هغـه د لونـګ پنجـابی سـرو سـره تللـی نـه شـو
مـوږ پښـتانه يـو د کاغـذ پـه بيـه ښـه خرڅيـږو

ښـه کـه د غرونـو لېوني يـو، د بـازونو ښـکار کـړو
ولـې د خوينـدو او يتـيم پـه اوښـکو نـه څـوريږو

مــوږ ميخــانې لــرو بــې بيــې ډک خمونــه لــرو
سـهار بېګـاه يـې څښـو تشـېږي او نـه مسـتېږو

د جنــت لاره لــه کابلــه تېــره شــوې کــه ده
اصــولي ووايــه صــرات لــه پولــه کلــه لــويږو

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: اصولي صاحب تاسو کله په شعر کې مبالغه هم کړې ده؟

اصولي: شعر بې مبالغې نه وي، کله چې مبالغه پکې ونه شي، هغه شعر شعر نه بلل کېږي او يو تش کالبوت دی، نو مبالغه به حتماً پکې وي، حتا ډېر شاعران پکې تر غلو رسېږي، لکه حميد بابا چې هر وخت په خپلو اشعارو کې تر غلو رسېدلی دی، مګر د ده په شعرونو کې چې کومه ښکلا او نازکيخالي ده، د ډېرو کمو شاعرانو په شعرونو کې ليدل کېږي، وايي:

خط په مخ د صنم راغی که سپوږمۍ شوه په هاله کې
دا يې غاښ به خوله کې زيب کا که ژاله شوه په لاله کې

هسې رنګ سحر او جادوکړي په نظر د شهلا سترګو
نه يی سيال په هند کې شته دی نه ثاني په بنګاله کې

دا زما له غمه شين زړه په کی خيال ديار د شونډو
هسی رنګ زيب و زينت کا لکه می په شنه پياله کې

که يار غواړې هومره ژاړه څو درځي عبدالحميده
دا په دا چې دُر مونده شي په درياب نه په ناله کې

ketabton.com - The Digital Library

حنان بارکزی وايي:

ستا له غمه شورش هسي را پيښيږي
چې پخپله مې دستار پر سر خلاصيږي

کې نظر د ښاپيرۍ وشي و مخ ته
تر ښيښې يې د فلک ناره تيريږي

بې له تا هسې ضعيف يم ګلرخساره
پر حباب باندي که پښه ږدم نه ماتيږي

خبرياله: يانې د هغو له جملې داسې يو شعر به درسره وي چې مبالغه دې پکې کړې وي، او داسې کوم شعر هم لرئ چې خپله مو اوربدلی وي او ډېر مو خوښ شوی وي؟

اصولي: هو، شته راسره. اصلن کوم شعر چې شاعر ليکي، اول خپل خوند ترې اخلي، خپله مينه پرې ماتوي له هغې وروسته يې ټولنې ته وړاندې کوي.

خبرياله: ښه، څه فکر کوئ په هغه شعر کې چې مبالغه وي، تر هغه شعره چې مثلن حقيقي تصويرونه پکې دي، توپير يې څه وي، د کوم يوه ښکلا ډېره زياته وي؟ يانې هغه شعر چې پکې مبالغه شوې وي او که هغه شعر چې پکې د حقيقتونو تصوير اخيستل شوی وي؟

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: ګورئ یو په شعر کې نازکخیالي ده، شاعر هنرمند دی چې څومره کولای شي په شعر کې نازکخیالي وکړي، هغه حقایق چې په ټولنه کې موجود دي، څنګه راواخلي او په یوه نازک خیال یې خلکو ته وړاندې کړي او یو هغه څه دي چې وچ شډل شعر وي او له هغو سره خیال موجود نه وي، نو موږ بیا هغې ته کله ناکله شعر هم نه شو ویلی، او وایو چې دا یوازې هغه منظومه لیکنه ده چې ټولنې ته یې وړاندې کړې ده.

خبریاله: اصولي صاحب تاسو چې کله د نورو شاعرانو شعرونه لولئ، کوم شاعر مو ډېر خوښېږي؟

اصولي: زما خو په پخوانیو شاعرانو کې خوشحال خان خټک ډېر خوښېږي، ډېر مې لوستی او د ماسټرۍ په دوره کې مو په هغې باندې ډېر مکث کړی، په سمسترونو سمسترونو مو لوستی دی او له اشعارو سره یې ډېر بلد یم. همداراز غني خان مې ډېر خوښېږي، حمزه شینواری، پیرمحمد کاروان، سایل صاحب، په خوست کې محمد اورخان خاورین صاحب دی د هغې اشعار مې ډېر خوښېږي چې تر اوسه ډېر مړاوی دی، یانې ټولنې ته نه دی راوتلی، مګر اشعار یې ډېر لوړ دي، د کاروان صاحب ډېر اشعار مې لوستي، هغه څه چې مخکې مې ورته اشاره وکړه تخیل او د پیغام ډک اشعار لري. نو د کاروان صاحب اشعار واقعن چې په معاصرو ادبیاتو کې هغه اشعار دي چې موږ به تر ډېره د ده په څېر شاعر ونه لرو او که دی نه و [خدای مه کړه] نو په ټولنه کې به د ده تشه تل احساسېږي.

خبریاله: نو ستاسو د کاروان صاحب شعرونه ډېر خوښېږي؟

اصولي: بالکل، خوندور اشعار لري.

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: کاروان صاحب هم ستاسو په اړه څه ويل لري، د هغوی خبرې به هم واورو چې ستاسو په اړه څه وايي.

پير محمد کاروان: جمال ناصر اصولي د خوست په ځوانانو کې يو بيدار ځوان دی، يو وطن‌دوست ځوان دی، مدني کارونه هم کوي، ياني له وطن سره يې مينه ده. لوړې زده‌کړې يې هم کړې دي، د دې تر څنګ شاعري هم کوي، ما د ده شاعري ډېر کلونه پخوا په خوست کې لوستې وه. هغه وخت کې به د دوی عمر کم و، خو شاعري يې خوږه وه، ښه وه، نو زما لپاره ډېر ښه شخصيت ښکاري، او ډېرې هيلې ورسره تړلې، هيله ده چې د وطن لپاره په درد وخوري، د خپلې ژبې لپاره په درد وخوري.

ما تقريبن لس کاله پخوا د اصولي صاحب هغه اولني شعرونه ولوستل، ما ته يې خوند راکړ، ډېر په تول باندې برابر وو، ياني شاعري يې ښه وه، نو اوس به له دې هم پسې ښه شي، ان‌شاءالله.

همدا شان وطني مسايل، دا د افغانانو ستونزې، په اصطلاح د غم او جانان تر څنګ د غم او دروان خبرې د ده په شعر کې شته دي.

نو داسې خبره ده چې د شاعر لپاره سړی داسې فرمايش نه شي ورکولی چې مثلاً ته داسې وکړه او داسې مه کړه. څنګه چې شاعري داسې يو کار دی، چې هغه د خپل زړه چې چا ته ووايي په هماغه کې بيا که سړی د ځان لپاره يوه لوړه څوکه وټاکي او ډېر لرې هدف انتخاب کړي، که دی دا د وطن‌دوستۍ په رنګ کې چې حماسي شعرونه وايي هم، نو په دې برخه کې دې ځان لپاره يوه ډېره لرې او دنګه څوکه وټاکي، چې هغه ته ورسېږي.

ketabton.com - The Digital Library

خبرياله: اصولي صاحب تاسو د ژوند ډېره برخه په مسکو کې تېره کړې ده، هلته مو هم ادبي غونډې درلودلې او ګډون مو پکې کاوه؟

اصولي: په مسکو کې په ټوله روسيه کې افغانان ربښتيا هم هلته ډېر اوسېدل، هلته ادبي غونډې کمې وې، خو عمومن په اخترونو کې يا په هغو ورځو کې چې د افغانانو د تاريخ برخې دي، نو په هغو ورځو کې به غونډې جوړېدې او موږ به هم په هغو غونډو کې ګډون کاوه او له افغانانو سره به مو د زړه خواله کوله، په ادبي ناستو کې هم ناست يو، او هلته د افغانانو لخوا د هندوکش په نامه يو جريده چاپېده، له هغو سره مو هم کله ناکله قلمي همکاري کوله، البته هغه اشعار وو چې ټول په پردېس کې ليکل شوي وو، دوی ته به مو ورلېږل او دوی به چاپول او د افغانانو تنده به پرې ماتېده، غونډې وې، کله ناکله به مو ګډون پکې وکړ. چون زموږ ښار له مسکو څخه يو څه لرې و، له هغه ځايه راتګ هم دوی ته مشکل و، تقريبن شپاړس سوه کيلو متره له مسکو څخه لرې و، خو بيا به هم چې خبر شوو، ځان به مو ورته رساوه او ګډون به مو پکې کاوه.

ديکليمه:

انګېزه

ما د محبوبې شونډې هم ښکل کړي
ما د مجاز د عشق خمونه تش دي
ما هر ښايست ته سلامي کړې ده
ما د رندانو ميخانې ماتې دي

ketabton.com - The Digital Library

ما د ښکلا دنيا کې ځان ورک کړی
په انګېزه د هرې ښکلې کې مې
اور اخيستی
تور اخيستی
خو،
چې د محبوبې خالق ما وليده
د عشق د رب سره مې خواله وشوه
د ښکلا هغه هنرمند مې وليد
او د سرو ميو د چينو مالک ته
په نيمه شپه کې په سجده پرېوتم
د عشق ښايست مې هله وپېژانده
په دواړه مخه مې مچو مچو کړ
د ژوند د هرې انګېزې په راز يې
د خوند په هره انګېزه يې پوی کړم

خبرياله: که بيا بلې موضوع ته راشو چې په مسکو کې خلک له خپلو ليکوالانو سره څومره مينه لري؟

اصولي: روسان يا په عموم کې اروپايان ووايو، دوی خپلو ليکوالانو او شاعرانو ته يوه خاصه مينه ورکوي، د دوی اشعار خلک په داسې يوه فال باندې نيسي، چې هغه درناوی کم ملتونه ورته کوي، مثلن تولستوی چې يو ډېر ښه ليکوال و، ډېر څه يې روسانو ته ورکړي دي، پوره پوره شهکارونه

ketabton.com - The Digital Library

يې دوی ته په میراث پرې ایښي دي. همداراز الکساندر پوشکین ډېر آثار روسانو ته ورکړي دي.

خبریاله: اصولي صاحب اوس به ستاسو آثارو ته راشو چې څومره شعرونه لرئ په عموم کې؟

اصولي: په چاپ شویو آثارو کې خو تر دې دمه یوه شعري ټولګه لرم او درې نورې ټولګې ورسره دي چې ناچاپه دي، یو مې ناول لیکلی چې هغه هم ناچاپه دی، همداراز په څنګ کې یو بل اثر هم ورسره لرم چې هغه د شعر او کیسې په نوم دی، چې یو ځای شعرونه راځي او بل ځای هماغه شعر معرفي کېږي او خاطرې ورسره لیکل کېږي. نو دا ځینې ناچاپ آثار دي چې په نږدې راتلونکې کې به چاپ شي.

خبریاله: د دې وروستي اثر یادونه چې مو وکړله، تاسو د شعر تر څنګ چې هر شعر له یوې خاطرې سره لیکل شوی، نو څه فکر کوئ چې په ادبیاتو کې به دا یو نوی شی نه وي؟

اصولي: زه فکر کوم چې په ټولنه کې به داسې شی چا نه وي چاپ کړی، یو شعر دی په څنګ کې یې هماغه خاطره ورسره راغلې، مثلاً د څه لپاره لیکل شوی، چېرته لیکل شوی، په کوم حالت کې لیکل شوی، د جنګ حالت دی، د سولې حالت دی، ستونزې دي، خوشحالي ده، نو زما په اند دا موضوع به یو څه ښکلې وي او دا کتاب به یو څه نوې بڼه ولري.

خبریاله: ناول مو څنګه لیکلی دی، له ناول لیکلو سره مو هم علاقه ده؟

ketabton.com - The Digital Library

اصولي: ناولونه رښتیا هم چې له پخوا څخه زما خوښېږي، ډېر ناولونه مې لوستي دي، ما هم دا ناول د کرزي د حکومت په اوایلو کې شروع کړ، د کوچیانۍ په نامه دی، د افغانستان د خلکو مشکلات مې پکې را نغښتي دي، د امریکایانو او اوروپایانو، کله چې هېواد ته راغلل چې له افغانانو سره یې څه ډول سلوک کاوه، هغه مسایل مې پکې رانغښتي دي، د ناول کرکټر یو کوچی دی او وروسته هغه کومې غوټې چې لري هغه په امریکانو او د افغانستان د خلکو په ستونزو باندې راڅرخي او هغه ناخوالې پکې دي چې هغه زموږ د جنګسالارانو له خوا کېږي، د اروپایانو له خوا دلته وشوې، د طالبانو له خوا دلته وشوې، او د ګاونډیو هېوادونو له خوا دلته وشوې، نو هغه ټول مې سره یو ځای کړي او یو ناول مې ترې جوړ کړی دی.

خبریاله: ډېر ښه. تاسو سیاسي تحلیل هم کوئ، څه فکر کوئ چې علاقه مو ورسره ده او که عقده‌یي دي ځینې لیکنې مو؟

اصولي: له سیاسي لیکنو سره رښتیا هم چې زما شوق دی، څومره خوند چې زه له اشعارو یا ادبي لیکنو څخه اخلم، همدومره خوند له سیاسي لیکنو څخه هم اخلم.

خبریاله: په کورنۍ کې د شعر مینه‌وال لرئ؟

اصولي: هو، په کورنۍ کې د شعر مینه‌وال لرم.

خبریاله: مخالف هم شته دي؟

اصولي: هو، مخالف هم شته دي.

خبریاله: ځینې شاعران چې شعرونه لیکي، مثلاً ځینې ښکلاګانې پکې

ketabton.com - The Digital Library

تصويروي، خو د کورنۍ له غړي سره يې پوښتنه پيدا کېږي چې دا شعر به يې چا ته ليکلی وي، نو تاسو خو له داسې موضوع سره نه وئ مخامخ شوي؟

اصولي: نو که چېرته داسې موارد هم راشي، نو بيا شاعران هم ډېرې ژبې لري، نو بيا ورته وايي چې تاسو ته مو ليکلی هاهاها ...

خبرياله: ياني تر اوسه تاسې نه يئ مخامخ شوي؟

اصولي: نه، نه. هېڅکله نه.

ketabton.com - The Digital Library

د ادبي او هنري نثرونو بېلګې

ketabton.com - The Digital Library

(۱)

نوی کال او په خوست کې يې لمانځل!

نوی کال يا نوروز د رنګينو ګلانو د غوړېدا احساس ورکوي، ډول ډول مرغان د سپرلي د راتګ زيري راوړي او هره خوا چنېچنې حلقې جوړوي، او مرغاوۍ د اسمان پر مخ د بنو په څېر کتارونه را ښکاره کوي، د ژوند کولو هيلې رازېږوي او د غمجنو په زړونو کې نوی خوشحالۍ غوړوي.

نوروز ډېر لرغونی تاريخ لري چې آن ريښه يې له اريايانو له پېره را پيلېږي. افغانان هم چون اريايان دي نوروز يې لمانځلی او تر ننه يې لمانځي. په دې ورځ خوشالياني او اتڼونه کوي او دا ورځ د يوه پخواني جشن او د سپرلي د پيل ورځ بولي.

ketabton.com - The Digital Library

لويه پکتيا او په ځانګړي ډول خوست کې د نوي کال لپاره خوشالیانې کوي او د نوي کال ورځ د يوې تاريخي ورځې په ډول لمانځي او دا ورځ د کال يوه ځانګړې ورځ بولي.

ځوانان د ميلو لپاره د ميلو ځايونو ته ځي او هلته د خوښۍ احساس راغوروي، اتڼونه يې د ميلې سينګار لا ورښکلیوي. ځوانان په لاس لرلو وسلو نښې ولي، شاعران فی البديهه ډول اشعار سره پرتله کوي، چې ورته شاعرانه جنګ هم ويلی شو. پخوا به ځوانانو د نيزو وهلو لوبې کولې او کټونکي ته به جايزې ورکول کېدلې، اما اوس په خوست کې نوموړی لوبه نه تر سترګو کېږي، خو ځای يې نورو لوبو نيولی دی، لکه خوسی خوسی، پهلواني او داسې نورې سيمه‌ييزې لوبې.

ښځينه هم په همدې ورځ زيارتونو او نورو خاصو د ميلو ځايونو ته ورځي، ځانونه سينګاروي او د ډېرې نه ليدونکو دوستانو سره ويني او د زړه خواله سره کوي. پخوا به ښځينه‌وو ميلې په اتڼونو لمانځلې چې اوس نوموړی دود نه شته.

ماشومان د نوي کال لپاره نوي کالي کوي، لاسونه په نکريزو کوي او په همدی ورځ، ماشومان په خپلو کې لوبې سره کوی، د خپلو خپلوانو کره د مبارکۍ لپاره ورځي.

يوه يادونه بايد وکړم چې د اسلامي حکومت د راتګ سره ډېر دودونه چې پخوا به د خوست او پکتيا خلکو په دې ځانګړې ورځ کی درلودل اوس يا بېخي ورک دي او يا هم په نشت حساب دي، لکه د ښځينه وو تلل زيارتونو ته، د اتڼ کول او داسې نور...

ketabton.com - The Digital Library

پخوا به په همدې ورځ ډوډۍ ګانې پخېدې د يو او بل کورونو ته به سره ورتلل، چې اوس دا دود يو څه کمزوری شوی دی.

اوس هم په ډېرو سيمو کې د نوروز په ورځ د سخي صيب په نوم فيلمرغان او پسونه حلالېږي او دغه ځانګړې ورځې ته لا رنګينی ښښي. دخوست خلک نوی کال نه يوازې په دې لمانځي چې د اورځ يو جشن دی، بلکې د نوي کال ورځ د سپرلي او ښنه موسم پيل هم بولي، بزګران ډېر ورته ويال او خوشاله وی، بڼوال د خپلو مېوه‌لرونکو ونو حاصل ته ور نږدې شوي وي، مينان يې د راز راز ګلونو ننداره کوی او ځانونه د سپرلي په ورمو مشغولوي او مينيز احساسات يې لا پياوړي کېږي.

په خوست کې د نوروز په ورځ کې د متون بابا په زيارت، د تنيو د ادماما په زيارت چې د غرونو په يوه ډېره لوړه څوکه پروت دی، مېلې کېږي، نارينه او ښځينه د همدې ورځې په بهانې سره په جلا جلا ډول راټولېږي.

ketabton.com - The Digital Library

(۲)

اختر په لنډیو کې

لنډۍ یا ټپه د پښتو هغه ځانګړی دوه نیم‌بیتي یا یو بیتي شعر دی، چې د نړۍ په ژوندۍ اته زرو ژبو کې یې ساری نشته.

دغې شعر ته ځکه لنډۍ وایي چې د هرې لنډۍ منځپانګه د لنډي مار په څېر چیچل کوي، لنډی مار تر ټولو مارانو سخت زهر لري. ځینې ادبپوهان بیا وایي چې نوموړی شعر یو بیت لري، لنډ دی، نو ځکه ورته لنډۍ وایي.

د لنډۍ یوه ځانګړنه دا ده چې اکثرن د ښځینه‌وو لخوا ویل شوي دي چې شاعره یا شاعر یې نامعلوم دی. لومړۍ نیم‌بیتي یې نهه او دویمه یې دیارلس څپې کېږي.

ټپې که څه هم ډېری د معشوقې لخوا مین ته ویل شوې، اما د ژوند هره

ketabton.com - The Digital Library

خوا پکې په ډېره خوږه، پسته، روانه او ښکلې توګه انځور شوېده. د اختر لپاره هم لنډۍ په بې ساري توګه انځورونه پرې اېښي دي:

ته د اختر په سهار راشه
زه به دروځم تورې سترګې سره لاسونه

دلته نه یوازې معشوقه خپل معشوق ته د مینې پیغام ورکوي، بلکې د اختر دود هم پکې له ورایه ښکاري، ځکه په اختر کې جونې سترګې توروي، لاسونه سره کوي او سینګار کوي.

اختر د واړو مبارک شه
که مسافر وي که د یار له څنګه وینه

اختر خو لویه خوشالي وي
چې زړونه اخلي پرې د عمر پیوندونه

اختر له تا سره ښایږي
نور خلک خوشي د اختر هوس کوینه

اخیرنۍ ټپې د یار لپاره ډېر څه په ځان کې رانغښتي دي، یار ته د ده د ښکلا، ښه سړیتوب، نازولتوب او مینې حوصله ورکوي، نو ځکه یې اختر یوازې د یار بللی دی.

ketabton.com - The Digital Library

اختر د واړو مبارک شه
زه به خپل سره لاسونه يار ته ورکومه

مسلمانان د اختر په ورځ يو او بل ته د اختر مبارکۍ سره ورکوي، د يو او بل کورونه ته ورځي. په ځانګړي ډول کشران د مشر انو حجرو ته ورځي تر څو د مشر قدر شوی وي، مشران هم اختري ورکوي.

اختر چې تېر شي بيا به راشي
دا د ځوانۍ عمر به بېرته نه راځينه

د انسان په ژوند کې په لسګونو اخترونه ځي او راځي او تر څو چې ژوند وي دا به په بيا بيا سلام را اچوي، مګر د ځوانۍ زر تېرېدونکی پېر بيا هيڅکله په انسان نه راځي، خوږې شېبې تل په زړونو کې خاطرې پاتې کېږي، تل انسان د ځوانۍ له ولولو سره ژوند کوي او د انسان په زړه کې تل پاتې کېږي.

د پښتو ادبياتو په هر ډول شعر کې اختر له ورايه ځلېږي، شاعران تل اخترونو ته شعرونه لوستي دي او شاعرانه الهام يې پرې مړاوې کړی دی.

ټول خلک کالي کوي اختر راغی
ما افغان تل سره کالي اغوستي دي

ketabton.com - The Digital Library

(۳)

دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟

چېرې چې جنت د خلکو په ربړولو وي، چېرې چې د حورو د پستو غېږو خيالي وصال د ماشوم څخه د پلار په اخيستلو وي او چېرې چې د غلمانو ګټل د وينو په خمونو وي او کله چې دودونه ځپل شوي وي، مينه رټل شوي وي، کرکه مروجه شوي وي، هيلې زندۍ شوي وي، مسکاوې مړاوې شوي وي، ژوند د تيارو په مانا وي، هلته به څوک د جانان دربار جارو کړي؟

هلته به څوک د ښکلي يار په چاودو شونډو خپلې شونډې ولګوي او هلته به څوک مينې ته مسکا وروبښي؟

څوک به رڼاوې راوړي، څوک به د قراني جنت اصلي خمار وروپېژني او

ketabton.com - The Digital Library

څوک به د خدای د وصال حقیقي منزل ته لار هواره کړي؟

ایا هلته به کرکې ورته شي؟

ایا هلته به د مستو پيغلو پلو مستور کړای شي؟

کومه مور به مسيحا راوزېږوي؟

او کوم پلار به د یوسف مينه هېواد ته وړاندې کړي؟

نو ته اوس راته ووایه

دلته به مجنون لیلا ته ورسي؟

دا منصور به کله دار ته ورسي؟

دا کاروان به کله ښار ته ورسي؟

ketabton.com - The Digital Library

(۴)

خپسه

د مينې د ښاپيرۍ غونډې را نيږدې شوه، غلي يې راته په غوږ کې وويل:

غواړې د زړه پاچاهي د لولپه کړم؟

غواړې په ويښه در باندې د جنتي دنيا سيل وکړم؟

غواړې چې غمونه دې د مسکاوو دبڼ مريدان کړم؟

څنګه به وي چې رپاندې شونډې دې د ګرمۍ په ميو خولې کړم؟

لږ را نرم غونډې شوم، د فکر څپو د ځان سره لږ راکش کړم. ما وې دومره

ketabton.com - The Digital Library

نیازبینه درته مسکی، مسکی، کیږي، پرېږده چې په للمه راووریږي.

په نیمه او وارخطا ژبه مې کړه: ارررر ارشاد دی، شاد شاددد دی...

سمه راوغورېده، لکه په وچه دښته، چې کوم ځای کیږدۍ وزرې وغوړوي. زما شونډې لکه د کلونو وچې پرخې یې راکښکارېلې، دومره یې اوبلنې کړې چې نېږدې وه ساه مي ووځي.

چې غږ شو، څه بلا وهلی یې، چیغې وهې، دنیا د خبره کړه، دا څنګه خپسه وي، ویښ شه، هې تاته وایم ویښ شه...

چې راجیګ شوم ګورم په پرې کټ مې پښه لاندې وتلې ده، شکر مې ویوست چې بلا وه برکت یې نه.

ketabton.com - The Digital Library

(۵)

افغانه جلکۍ

زه به نه پوهېدم، چې ته به ولې یوازې، یوازې کېدې. د لېرې مې همدا تماشا کوله، خو پوهېدم چې پیغله یې، ځمکې ته دې پښې نه لګېږي. یوه ورځ چې ته د ویالې په لور راروانه وې، په بلې خوا یې ما مرغۍ ویشتې، پام د هډو نه و، چې ستا د ښایست لیدنه هم څوک کوي. رانیږدې وې، چې د مخ څخه دې پلو باد وواهه، دا وو چې پوی شوم، ولې یوازې یوازې کېږې. ستا هغه د مخ باغچه چې باید ګلونه یې ورولی، پکې د وینو وچ شوي خوږونه ښکارېدل. ستا د مخ خوږونو سلګۍ غږولې، نارې یې وهلې او همدا ساندې یې ترنم کولې، چې ایا کومه للمه نه وه، چې پدې ښکلې شیراز او نرم مخ مو وکاږلو؟

ایا نه کېده چې د غمونو په کورونو مو باسلې وای؟

ketabton.com - The Digital Library

ایا نشوای کېدای چې مور، مو د اوبولو لپاره په شړو ایستلي وای؟

ستا ښایست، ستا دنګه سپیداریزه ونه، ستا نرمې ګلورینې شونډې او ستا جنګځپلی مخ، چې د ځانمرګي د وینو او وحشت داري پکې ښاریدې، کله هم نه سره جوړېدل. هو همغه افغانه شپاړس کلنه نجلۍ ته وې چې، په ټانکر بم کې دې د مخ جلوه د چاودنې د ځای په څېر وحشي شوې وه؟

ketabton.com - The Digital Library

(٦)

درد

جونګړې ته ورته کور مو په کرایه نیولی و. لسم کال مې راباندې و، چې ژوند مې د تل لپاره بدلون وکړ...

یو ګهیځ ویده وم، چې د یوې درنې چاودنې غږ لکه لېونی له خوبه را کښنولم. ما وې زموږ د کور په انګړ کې وشوه. لېرې هم نه وه، چې چیغې شوې پلار د شهید شو، پلار یې در وواژه...

د ځلوښتو نورو افغانانو ترمنځ یو وژل شوی زما خدای بښلی پلار و. دا وخت د ډاکټر نجیب کلونه دي، چې ډېر کله مجاهدینو لوی، لوی بمونه په بسونو او ګڼه ګوڼه کې چاودول.

وخت نه درېږي، په خواریو او ستونزو تر یوې مرحلې راورسېدو. روسان ووتل او د ډاکټر نجیب حکومت یې ور ړنګ کړ. خلکو نارې کړې چې د

ketabton.com - The Digital Library

اسلام سپين پتنګان په ارګ ورننوتل. په لومړۍ ورځ د کابل په اسمان کې يو بې سابقه وحشت خور شو. د کابل اسمان مرميو ګرو کړی و. هغه مجاهد د نر زوی و چې ځوک دېرې ډزې وکړې.

پر سبا چې له شوګيره راجيګ شوو، خلک په کوڅه کې ډېر لږ ښکارېدل، داسې لکه کوم مړی چې شوی وي. آوازې خپرې شوې چې هغه کور يې چور کړ، فلانی يې وواژه، هغه يې بوته.

ورو، ورو خلکو د کډو په بارولو پيل وکړ، ځوک يو خوا او ځوک بلخوا تيت او پرک شول. هرې خوا زوروني، چور، چپاول او وژنو زور واخيست. کابل يې په مرميو سوری، سوری کړ. د خلکو د هوسا ژوند هوساينه يې ليلام کړه، کابل ته يې اور ورته کړ.

دوی لا ښکرونه همداسې سره ورکړي وو، چې طالبان را وزېږېدل. د کابل قاتلين يې پسې وزغلول. ځوک ترکيې، ځوک، پاکستان، ځوک ايران او ځوک يې تر کولابه پرېښبودل. طالبانو امنيت راوست، ډېرې ښوونځي يې رخصت کړل، د زور لمونځونه يې پيل کړل. په هر سړي ګيره جبري شوه، د نړۍ يې افغانستان يو کونج ته کړ او اقتصاد د غروب په لورې کلک او چټک مزل پيل کړ.

ما هم لاسي ګاډۍ ته زور ورکړ. کله به چې د شپې کور ته راتلم د وچې ډوډۍ پيسې به مې حلالې کړې وې.

ناڅاپه په اسمان کې د ديوانو په شان غتې، غتې الوتکې راپيدا شوې، چې طالبان يې د هېواده ورک کړل.

ketabton.com - The Digital Library

اوس د کرزي پاچاهي ده. همغه درز او دروز دی، اوس هم د ښار په کوڅو کې هره شېبه خلک له دې وېرېږي چې اوس به کوم موټربم درز وهي او سا به راخخه اخلي. اوس هم همغه د روس‌پلوه او مجاهدینو په ډول کټه متېه جګړه روانه ده.

زما د لاس ګاډۍ په یوه وړه د سبزیو خرڅولو په غرفه بدله شوې، وچه ډوډۍ او الوګان رارسېږي، خو زړه مې په دې ویجاړ هېواد دردېږي، ژړاوې پرې کاندي، ویر کوي او د تل لپاره ویرنې لیکي.

تر څو به د افغان په لاس افغان ټاټوبی پرهر پرهر کېږي، کله به د افغان په سر کې د هېواد مینه په ولولو کېږي، کله به موږ د خپل وطن غېږې ته د مور مینه ورکوو، او کله به (موږ غیرتیان یو) اصطلاح په عمل کې پلې کوو؟

(د یوه او د هر افغان کیسه)

ketabton.com - The Digital Library

(۷)

د بې شرمو کلی

له ډېر اوږده سفر وروسته په یوه خړه پړه سیمه ورپیښ شوم. سترګې مې د اوبو او سیورې په لټولو بوختې وې، چې تنکي ځوانکي راباندې غږ کړ، کاکا چیرې روان یې؟

ځېرې ته یې ځیر شوم...

ځوانکي وچې شونډې یېلې پښې، ببر سر او شلیدلی ګرېوان درلود، له سترګو یې زر زر ګرد او خاورې په لستوڼي لېرې کولې یو ځل یې بیا غږ کړ، کاکا مسافر یې؟

- هو بچیه مسافر یم.

- چیرې ځې؟

- ګورم که کومه چینه یا ویاله پیدا کړم، چې لږ دمه پرې جوړه کړم.

- راځه راځه د هغې پرخې لاندې چینه شته.

ketabton.com - The Digital Library

دا راته مخکې شو او زه ورپسې شوم، چې گورم، له هغه لوري د کلي خلکو يو په ونه جيګ، تک تور، غټ شونډی سړی په ډولۍ کې کېنولی دی او دوی ورپسې، ژوندی دوي، دوست محمد خان سورې وهي. ښځې په ديوالونو ور ولاړې دي، ماشومان يې تر شا منډې وهي، ښکلي، ښکلي ځوانان، را منډه کړي يو د ډولۍ لرګی ونيسي او بل خپل مټ ورکړي، تر څو دوست محمد خان ته وښيي چې زه تا ته ډېر وفادار يم.

ځوانکي څخه مې وپوښتل دا څوک دی او دا خلک ولې ورته خوشاله دي؟

ژړنکي مخ راواړاوه، ويې وې:

- کاکا دغې سړي د همدې کلي له خلکو څخه تر پنځوسو ډېر ځوانان مړه کړي، کورونه يې ور چور کړي دي، د دوی څخه يې ښکلې پېغلې په زور واده کړي دي.

نو دوی بايد د داسې بدبخته انسانه کرکه وکړي.

هو په همداسې خلکو داسې فتنه‌ګر خدای مسلط کړی دی يو بل سره جوړ دي، ښه خوشاله دي او د اوږد ژوند لپاره ورته دعاوې کوي.

- ښه نو دا کوم ځای دی، دا کلی څه نوميږي؟

- دا کلی د بې شرمو کلي په نوم يادېږي.

- ښه زويه زه به له دې کلي وځم. داسې نه څوک کالي راڅخه وباسي، چې همدا يو شرم راپاتې دی، خدای په امان.

ketabton.com - The Digital Library

(۸)

د هندارو ښار

وايي په دې ښار کې هنداري خرڅيږي، راځه په هغه لار لاړ شو. ما وې نه په همدې ښار ور ننوځو.

عجيب سړی يې ټول په يو او بل لوري ترې تيريږي ته پرې ورځې؟

هغوی يې د بلاوو ډاريږي، پر ما او تا بلاوې اثر ځکه نه کړي چې رب[ج] مو تل حاضر او ناظر ګرځولی.

ketabton.com - The Digital Library

لنډ ژوندلیک

جمال ناصر اصولي د نوروز خان اصولي زوی پر ۱۳۵۹ل کال د خوست ولايت تڼيو ولسوالۍ دره ګي کلي کې زېږېدلی دی.

ښوونځی يې د کابل په عبدالهادي داوي لېسه او فراغت يې د خوست غرغښت عالي ليسې څخه دی.

ليسانس يې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي پښتو څانګه کې کړی او له همدې ځايه يې د ماسترۍ سند هم تر لاسه کړی دی.

ښاغلي اصولي په خصوصي او دولتي ارګانونو کې په لوړو بستونو کار کړی دی، د نوې ځوانۍ پېر يې په روسيه او انګلستان کې تېر کړی او د نړۍ اته دېرش هېوادونو ته يې سفرونه کړي دي.

د شاعرۍ تر څنګ ليکوالي او سياسي شننې هم کاندي چې ډېر کله د هېواد په ټلوېزيونونو کې د هېواد په سياسي حالاتو د شنونکي په توګه را څرګندېږي...

تر دې کتاب وړاندې د ښاغلي اصولي درې نور اثار هم د چاپ په پساله پسولل شوي چې يو يې (سياسي جګړې) د ښاغلي اصولي مرکې او شننې دي، بله يې لومړۍ شعري ټولګه ده چې (د پردېسی تروږمي) نومېږي، بل چاپ شوی اثر يې دويمه شعري ټولګه (درد) نومېږي او دا يې هم څلورم چاپي اثر (ادبي رنګينه) ده چې ستاسې درنو لوستونکيو په لاسونو کې ده.

سپين سهار

دانش خپرنځی

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English